

Ülkesellik İlkesinden Üniter Etkiye: Avrupa Patent Hukukunda Üniter Sistem

From the Principle of Territoriality to the Unitary Effect: The Unitary Patent System in European Law

Umut ALTINMAKAS

ÖZ

Patent hakkı, mevcut bir problemin giderilmesine yönelik yeni çözümler getirme amacıyla ortaya koyulan buluşun korunması maksadıyla ulusal sınırlar dahilinde buluş sahibine tesis edilen bir haktır. Ancak ülkesellik ilkesi gereği her ülkede tek tek patent başvurusu yapılması gerekliliği, buluş sahipleri bakımından yüksek maliyetlerle karşılaşılması, zaman kaybına uğranması ve farklı ülkelerin hukuk sistemleri hakkında bilgi sahibi olunması gereksinimi gibi ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bu zorlukların giderilmesi ise çeşitli bölgesel yahut daha geniş kapsamlı uluslararası sistemlerin geliştirilmesi ile çözülmeye çalışılmıştır. Ülkesellik ilkesinin yarattığı bu zorlukların giderilmesi noktasında kullanılan sistemlerin başında Avrupa Patent Sistemi gelmektedir. Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) doğrultusunda kurulan Avrupa Patent Ofisi (EPO) aracılığıyla sağlanan Avrupa patenti, yalnız tek bir başvuru sayesinde EPC'ye taraf ülkelerden belirlenmiş olanların bir kısmı yahut tamamında patent koruması elde edilmesini kolaylaştırma imkânı tanımaktadır. Ancak bu imkân EPO eliyle doğrudan patent hakkı tesisi anlamına gelmemektedir. Zira Avrupa patenti bir tür patentler demeti özelliği taşımakta olup patent hakkı, başvuru belgesinde belirlenen ülkeler nezdinde gerçekleştirilen geçerli kılma işlemi ile kazanılmaktadır. Avrupa patent başvurusu neticesinde tesis edilen patentin üye ülkelerde ayrı ayrı ulusal patentler gibi işlem görmesi ve patent haklarının kaybının da tıpkı ulusal patentlerde olduğu gibi ulusal merciler tarafından gerçekleştiriliyor olması Avrupa patentinin, patent hukukuna hakim ilkelere ülkesellik ilkesinin yarattığı zorluğu giderme konusunda yetersiz olduğunu göstermektedir. Ülkesellik ilkesinin yarattığı zorlukların aşılması ve gerçek manada geniş bir coğrafi alanda geçerli tek bir patent hakkının oluşturulması düşüncesi Üniter Patent Sistemi'nin doğuşuna zemin hazırlamıştır. Bahse konu Üniter Patent Sistemi ile yalnız tek bir başvuru yoluyla Avrupa Birliği'ne (AB) üye pek çok ülkede tek bir patent hakkının tesis edilmesi gündeme gelmiş, buna ek olarak söz konusu yeni sistem ile patent kaynaklı özel hukuk uyumsuzlukları dahilinde ileri sürülen ihlal iddialarının, hükümsüzlük taleplerinin ve bu doğrultuda ortaya çıkan tedbir ve tazminat istemlerinin karara bağlanması amacıyla Üniter Patent Mahkemesi kurulmuştur. Yakın gelecekte kullanımına sıklıkla rastlanması muhtemel olan görece yeni bir sistem olarak nitelendirilebilecek Üniter Patent Sistemi'nin incelenmesi bu bağlamda önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Patent hakkı, Avrupa patenti, Üniter patent, Üniter patent mahkemesi.

* Avukat, Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye, umutaltinmakas@anadolu.edu.tr, ORCID: 0009-0009-4508-4459.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Umut ALTINMAKAS

E-posta/E-mail: umutaltinmakas@anadolu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 1 Eylül 2025

Kabul Tarihi/Accepted: 23 Şubat 2026

How to cite this article/Atf için: Umut Altınmakas, 'Ülkesellik İlkesinden Üniter Etkiye: Avrupa Patent Hukukunda Üniter Sistem' (2026) 32 (1) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 642-667. DOI: 10.33433/maruhad.1775523

Bu eser Creative Commons Atf-Gayri Ticari
4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

The patent right is a legal entitlement granted to the inventor within national borders for the protection of an invention that stems from a novel idea. However, due to the principle of territoriality, inventors are required to file separate patent applications in each country, which leads to significant challenges, including high costs, time loss, and the necessity of understanding the legal systems of various jurisdictions. To overcome these challenges, several regional or broader international systems have been developed. Foremost among these mechanisms addressing the difficulties posed by the territoriality principle is the European Patent System. Under the framework of the European Patent Convention (EPC), the European Patent Office (EPO) grants European patents, which enable the applicant to obtain patent protection in some or all of the EPC contracting states through a single application. However, this does not equate to the direct establishment of a patent right by the EPO itself. In essence, a European patent constitutes a “bundle of national patents,” and the patent right is only acquired through validation procedures in the designated countries listed in the application. The fact that patents granted via the European Patent System are treated as separate national patents in each member state—and that the revocation or lapse of these rights is similarly handled by national authorities—demonstrates the system’s insufficiency in fully overcoming the challenges posed by the territoriality principle. The idea of overcoming these challenges and establishing a genuinely unitary patent right, valid across a wide geographical area, gave rise to the Unitary Patent System. This new system introduces the possibility of obtaining a single patent right valid across all European Union (EU) member states through a single application. Furthermore, to centralize procedures such as the revocation of patent rights, the Unified Patent Court (UPC) was established. As a relatively new system expected to become increasingly prevalent in the near future, the Unitary Patent System warrants close academic examination and analysis.

Keywords: *Patent right, European patent, Unitary patent, Unitary patent court.*

GİRİŞ

İnsanın yerleşik hayata geçişi ile doğan mülkiyet kavramı önceleri ortak mülkiyet olarak kendisini gösterse de zaman içerisinde yerini kişilerin kendi tasarruflarına özgülenen özel mülkiyet kavramına bırakmıştır¹. Bu mülkiyet anlayışı da zaman içerisinde toprak mülkiyeti bağlamını aşmış ve insan zihninin mahsullerinin de mülkiyete konu edilebilmesi gündeme gelmiştir. Gayri maddi mallar olarak da tasvir edilebilen zihni ürünler üzerinde tesis edilebilen mutlak nitelikteki mülkiyet hakkına fikrî mülkiyet denilmekte olup bu kavramın özellikle 20. yüzyılda düzenli olarak kullanılmaya başlandığı söylenebilmektedir².

Fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklar ve sınai mülkiyet hakları fikrî mülkiyet çatı kavramının altında yer almaktadır. Tekerleğin icadından şu an hâlihazırda mevcut bulunan son teknoloji pek çok ürüne varıncaya kadar tüm bu somut gelişmeler sınai mülkiyet haklarından patentlerle doğrudan ilişkilidir³.

1 Ervin Dinler ve Zeynep Çalışkan, ‘Mülkiyetin Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir Deneme’ (2019) (77) Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi 421, 425.

2 Bkz. Peter Drahos, ‘The Universality of Intellectual Property Rights: Origins and Development’ (1998) 1 (1) Queen Mary Intellectual Property Research Institute 1, 1.

3 Dilara Buket Tatar, *Mülkiyet ve Fikrî Mülkiyetin Felsefi Temelleri* (1. Bası, Astana Yayınları 2014) 90.

Buluşların belirli bir düzende ortaya koyulması ve korunması ihtiyacının sonucunda ortaya çıkan patent hakkı, buluşun buluş sahibine aidiyetini gösterdiği gibi buluş sahibinin izni olmadan ilgili buluşun kullanılmasını engelleyici bir rolü de bulunmakta olup bu yolla potansiyel buluş sahiplerini yeni icatlar yapmaya teşvik etmektedir⁴. Bahse konu patent hakkı ise patent hukukunun temel ilkelerinden biri olan ülkesellik ilkesi doğrultusunda kural olarak ulusal tescil ile kazanılmaktadır⁵. Buna göre bir buluş sahibi, buluşuna ilişkin patent korumasını koruma istediği ilgili ülkenin idari mercilerine başvurmak suretiyle kazanabilmekte olup patent hakkını da ancak bu coğrafi sınırlar dahilinde ileri sürebilmektedir⁶. Bu doğrultuda kârın maksimize edilmesi bakımından buluşa konu olan ürünün piyasaya sürüleceği her bir ülkede patent korumasına alınması önem arz etmektedir. Günümüz dünyasında küreselleşmenin sonucu olarak uluslararası ticaretin gelişmesi ve geniş coğrafi sınırlarda patent korumasına duyulan ihtiyacın artması ulusal patent tescilinin sorgulanmasına yol açmıştır. Zira patentin ulusal tescili, patent korumasının istediği her bir ülke nezdinde patent başvurusu yapma zorunluluğunu getirmekte olup bu husus her bir ülkenin mevzuatı hakkında bilgi sahibi olunması, her bir patent başvurusu için ayrı ayrı ücret ödenmesi ve her bir ülke nezdinde ayrı ayrı zaman harcanması gibi zorlukları içermektedir. Bahse konu bu zorluklar çoğu zaman buluş sahiplerinin altından kalkamayacakları sorunlara yol açmakta olup patent korumasından beklenen faydanın tam olarak sağlanamamasına sebebiyet verebilmektedir.

Özellikle son yüzyılda uluslararası ticaret hacminin genişlemesi, buluşların patent koruması konusunda yeni yaklaşımlar sergilenmesine yol açmış, bu doğrultuda patent hukukunun temel ilkelerinden olan ülkesellik ilkesi göz ardı edilmeksizin bu ilkenin yol açtığı sorunların başka surette aşılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda uluslararası patent başvurusu kavramı ortaya çıkmış, birtakım uluslararası düzenlemeler ile buluşların daha az emek harcanarak geniş coğrafi sınırlarda korunmasının hedeflendiği sistemler oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler vasıtasıyla oluşturulan bölgesel sistemlerden birisi de diğer bölgesel sistemlerden daha geniş bir koruma imkânı sunan Avrupa patentidir. Patent korumasını Avrupa Patent Sözleşmesi'ne⁷ (EPC) taraf olan ülkeler dahilinde⁸ genişletmek isteyen buluş sahiplerine fırsat tanıyan Avrupa patenti, teknik olarak başarılı

- 4 Fatma Özer, *Sınai Mülkiyet Kanunu Neler Getirdi?* (1. Bası Seçkin Yayıncılık 2017) 75; Pelin Karaaslan, 'Patent Hakkı ile İlgili İddialar İçeren Reklamların Yasal Çerçevesi' (2025) 7 (1) Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 3, 6; Feyzan H. Şehirali Çelik, 'Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler' (2006) 23 (3) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 103, 111.
- 5 Ersin Erdoğan, '6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu Çerçevesinde Patent Hakları Açısından Öngörülen İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Düşünceler' (2017) 3(1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 47, 51.
- 6 Pratyush Nath Upreti, 'The Role of National and International Intellectual Property Law and Policy in Reconceptualising the Definition of Investment' (2021) 52 (1) International Review of Intellectual Property and Competition Law 103, 106.
- 7 European Patent Convention, Anlaşma, 05.10.1973'te Almanya'nın Münih şehrinde imzalanmıştır. 21.12.1978, 17.12.1991, 13.12.1994, 20.10.1995, 5.12.1996, 10.12.1998, 27.10.2005 tarihlerinde revize edilmiştir. Ülkemiz, adı geçen Anlaşma'nın revize edilmiş hâline ilk olarak 27.1.2000 tarihinde katılmış olup daha sonra 2000 yılında gerçekleştirilen köklü değişiklikler içeren revize Anlaşma'ya da Bakanlar Kurulu'nun 13.08.2007 tarihli ve 2007/12570 sayılı kararı ile katılmıştır (31.08.2007 tarihli 26629 sayılı Resmî Gazete). Avrupa Patent Sözleşmesi metni için bkz. <<https://fikrimulkiyet.com/mevzuat/avrupa-patent-anlasmasi/>> Erişim Tarihi: 5 Haziran 2025.
- 8 Avrupa patentinin koruma etkisi, kural olarak EPC'ye taraf devletlerle sınırlı olmakla birlikte, bu koruma genişletme (extension) ve doğrulama (validation) mekanizmaları aracılığıyla EPC'ye taraf olmayan belirli üçüncü ülkelerde de sağlanabilmektedir. Bkz. European Patent Office, Guidelines for Examination in the EPO (2025), Part A-Chapter III-29.<<https://link.epo.org/web/legal/guidelines-epc/en-epc-guidelines-2025-hyperlinked.pdf>> Erişim Tarihi: 15 Ocak

bir sistem olsa da ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu zorlukların aşılması noktasında yapısı gereği birçok eksikliği de barındırmaktadır. Küresel ticari faaliyetlerin sıklaşmasının bir sonucu olarak hissedilen bu eksikliklerin giderilmesi ihtiyacı ise Üniter Patent Sistemi'nin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır.

I. GENEL BAKIMDAN PATENT KAVRAMI, TARİHÇESİ VE PATENT SİSTEMİNE SAHİP OLMA GEREKÇELERİ

A. PATENT KAVRAMI

Patent, öz olarak buluşun kamuya açıklanması karşılığında bir ulusal merci tarafından belirli bir süre için mucitlere verilen münhasır bir mülkiyet hakkıdır⁹. Ancak bu mülkiyet hakkı diğer tür mülkiyet haklarından farklılık göstermekte olup buluşun mucit tarafından kullanılmasına izin veren olumlu bir haktan ziyade başkalarının ilgili buluşu izinsiz kullanımlarını engelleyici olumsuz nitelikte bir hak özelliği taşımaktadır¹⁰. Bu doğrultuda patent hakkı, üçüncü kişilerin ilgili buluşu kullanmaları ve bu buluşa dayalı ekonomik kazanç elde etmelerini men edici bir özellik taşımaktadır¹¹.

Patent hakkının, buluşun kullanımı konusunda üçüncü kişileri engelleyici etkisi güçlü olsa da sınırlıdır. Bahse konu sınırlı olma hali özellikle patent hakkının süresi ve geçerli olduğu coğrafi alan bakımından söz konusu olmaktadır¹². 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun¹³ (SMK) 101. maddesinde de düzenlenmiş olduğu üzere patentin koruma süresi yirmi yıl olup sürenin uzatılması mümkün olmamaktadır. Bu kapsamda patent hakkı buluş sahibine ancak sınırlı süreli bir tekel hakkı vermektedir¹⁴. İlgili sürenin bitimi sonrasında patente ilişkin buluş kamunun tasarrufuna bırakılmaktadır. Zira patent koruması her ne kadar buluş sahibinin korunmasına hizmet etmekteyse de patent hukukunun bir diğer amacı da buluşların topluma açıklanarak toplumun olumlu yönde

2026.

- 9 Canan Küçükali, *Patent Hukuku ve Birleşik Patent Mahkemesi Avrupa ve Türk Patent Sistemlerinde Birleşik Patent Mahkemesinin Rolü* (1. Bası Seçkin Yayıncılık 2025) 22.
- 10 Cahit Suluk, *Çalışan Buluşları* (2. Bası Seçkin Yayıncılık 2020) 44; Cahit Suluk, Rauf Karasu, Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (8. Bası Seçkin Yayıncılık 2024) 317; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (4. Bası Arıkan Yayınevi 2005) 546; Arslan Kaya, 'Türk Hukukunda Patentten Doğan Haklar' (1997) LV (4) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 173, 176.
- 11 Onur Sarı, 'Türkpateent Kurumu Nezdinde Patent Edinme Sürecinin Hukuki Değerlendirmesi' (2019) 32 (144) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 299, 301; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (5. Bası Vedat Kitapçılık 2012) 13; Pelin Karaaslan, 'Buluşlara İlişkin Bir Fikri Mülkiyet Stratejisi Olarak "Stratejik Yayımlar (Defensive Publishing)"' (2020) 10 (2) Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi 698, 704; Kural olarak patent hakkı, patent sahibine üçüncü kişilerin ilgili buluşları kullanmaları ve bu buluşa dayalı ekonomik kazanç elde etmeleri hususunda men edici bir tasarruf yetkisi tanısa da bu konuda zorunlu lisans kavramı patent sahibinin tasarruf yetkisine istisna oluşturmaktadır. Patentte zorunlu lisans konusu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tamer Bozkurt, '6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'na Göre Patentte Zorunlu Lisans' (2023) 29 (2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 1417, 1418.
- 12 Berkay Ergün, *Zorunlu Standart Patent (Sep) Bağlamında Hakim Durumun Kötüye Kullanılması* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık 2020) 23; İlhami Güneş, *Sınai Mülkiyet Kanunu İşığında Uygulamalı Patent ve Faydalı Model Hukuku* (5. Bası Seçkin Yayıncılık 2025) 436.
- 13 Sınai Mülkiyet Kanunu, Kanun Numarası: 6769, Kabul Tarihi: 22.12.2016, RG 10.01.2017/29944.
- 14 Özer (n 4) 58.

ilerlemesi, dönüşmesi ve gelişmişlik düzeyinin artmasıdır. Patent hakkının sınırlı oluşunun bir başka sebebi de patentin ülkesellik ilkesi gereğince yalnızca tescilin gerçekleştiği ülke sınırları dahilinde korunuyor olmasından ileri gelmektedir¹⁵.

B. PATENTİN TARİHÇESİ

Patent hukuku, diğer hukuk alanları ile kıyaslandığında görece yeni bir hukuk alanıdır. Bunun sebebi ise patent hukukunun çözüme ulaştırma amacında olduğu uyumsuzluk konusu olan icadın ve icada dayalı ekonomik gelir elde etme hususlarının ancak son birkaç yüzyılda gerçekleşen düşünsel ve teknolojik gelişmelerin artış göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Patent hukukunu her ne kadar genç bir hukuk alanı olarak ifade etmek mümkün olsa da patent kavramının tarihte ilk kullanımı milattan önceye kadar uzanmaktadır. Bu tarihte ilgili kavram tam olarak günümüz değerini taşımasa da patente ilişkin ilk düşüncelerin Antik Yunan'da ortaya çıktığı bilinmektedir¹⁶. Yunan filozof *Aristoteles*, *Politika* adlı eserinde devletin yararına olacak nitelikte bir şeyin ortaya koyulmasının devlet tarafından ödüllendirilmesi gerektiği önerisini tartışmıştır. Ancak bu ödül sisteminin yasalar ile düzenlenmesi gerekliliği doğrultusunda hızlı yasal değişikliklerin yapılmasının devleti zayıflatacağını düşünmüş, bu sebeple bu fikir kendisini endişelendirmiştir¹⁷. İlgili bu dönemde patent kavramı dolaylı olarak ortaya koyulmuş olsa da patent korumasına ilişkin herhangi bir hukuki düzenleme gerçekleşmemiş, patent kavramı bir süre daha yalnızca bir tartışma konusu olarak varlığını sürdürmüştür.

İlerleyen dönemlerde Rönesans'ın yarattığı özgür fikirlerin yarışması ortamı odağın bireylere kaymasına yol açmış bu doğrultuda kişinin fikirleri ve bu fikirlerin dayanağında ortaya koyulan somut çıktılarının değer kazanması gündeme gelmiştir. Rönesans'ın birey odaklı atmosferi patent kavramı ve bu kavram etrafında kurulacak bir patent sistemine uygun bir ortamın oluşmasına yardımcı olmuştur.

Bahse konu patent sistemine ve patente ilişkin ilk hukuki düzenlemelere Rönesans'ın başladığı coğrafya olan günümüz İtalya'sının bir bölgesi olan Venedik'te rastlanmaktadır. Buna göre 1474 tarihli Venedik Patent Kanunu, buluşların korunması konusunda bilinen en eski hukuki düzenlemedir¹⁸. Buluşların korunması anlayışı Venedik Patent Kanunu vasıtasıyla İtalyanların eliyle Avrupa ülkeleri ekseninde gelişim sergilemiş, buluşlara ilişkin patent korumasına dair ikinci hukuki düzenleme ise 1623 yılında İngiltere'de ortaya koyulan İngiliz Tekel Kanunu olmuştur¹⁹.

15 Deniz Topcu, *Patent Lisans Sözleşmeleri* (1. Bası Seçkin Yayıncılık 2016) 26; Nurşin Ayiter, *İhtira Hukuku* (1. Bası Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1968) 91.

16 Robert Patrick Merges and John Fitzgerald Duffy, *Patent Law and Policy: Cases and Materials* (4. Bası Carolina Academic Press 2007) 49.

17 ibid 49.

18 Craig Allen Nard and Andrew P. Morriss, 'Constitutionalizing Patents: From Venice to Philadelphia' (2006) 2 (2) Case Western Reserve Review of Law and Economics 223, 233.

19 Alkan Soyak, 'Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları: Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve Gou'ler Açısından Önemi' (2005) 1 (1) Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi 11, 13.

İngiltere’de ortaya koyulan bu düzenleme dünya çapında çeşitli ülkelerin de patent korumasına ilişkin düzenlemeler yapmasına ön ayak olmuştur. 1790 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde, 1791 yılında Fransa’da, 1815 yılında Rusya’da, 1877 yılında Almanya’da, 1885 yılında Japonya’da patente ilişkin hukuki mevzuatlar ortaya koyulmuştur. Ülkemiz bakımından ise küçük değişikliklerle 1995 yılına kadar yürürlükte kalan “Osmanlı İhtira Beratı Kanunu” 23 Mart 1879 yılında yürürlüğe girmiştir²⁰. Yirminci yüzyıla gelindiğinde ise artık patent sistemlerinin evrensel ölçüde kullanımı yaygınlaşmış olup Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması’nın²¹ (TRIPS) imzalanmasıyla Dünya Ticaret Örgütü’ne (WTO) üye tüm ülkelerde asgari nitelikte bir patent koruması sağlanmıştır²².

C. PATENT SİSTEMİNE SAHİP OLMA GEREKÇELERİ

Bir ülkenin patent hakkına ilişkin hukuki düzenlemeler yapması ve bu doğrultuda patent sistemine sahip olmasının arkasında birtakım gerekçeler bulunmaktadır. Bu gerekçeler aynı zamanda bir buluşun patentlenmesi ile ulaşılabilecek faydaları da işaret etmektedir. Patent sistemine sahip olunması gerekçelerine bakıldığında bu gerekçelerden ilkinin buluş yapılmasının teşvik edilmesi olduğu söylenebilmektedir. Burada patent hakkının buluş sahibine bir ödül olarak sunulması yatmaktadır. Zira mucit kendi emek ve birikimlerine dayalı fikrî ürününü ortaya koyarken bundan bir çıkarının olacağını bilmesi düşüncesi kişiyi daha fazla buluş yapılması konusunda teşvik edici bir rol üstlenmektedir. Burada kısa vadeli tekel ile inovasyon teşviki arasında bir bağlantı bulunmaktadır²³. Bahse konu kısa vadeli tekel hakkı buluş sahibinin buluşundan sınırlı süreli de olsa bir kazanç elde etmesine imkân tanımaktadır. Her ne kadar sınırlı süreli koruma, mucitler için düşündürücü bir etmen olsa da patent korumasına sahip olunmadan ilgili ürünün piyasaya sürülerek ekonomik kazanç elde edilmesi pek mantıklı olmayacak zira bir başka üçüncü kişi ilgili ürünü inceleyerek aynı ürünü kendisi imal etmek suretiyle piyasaya sunabilecek ve bu doğrultuda rekabet doğacak olup hâlihazırda ortada korunan bir patent hakkı da bulunmadığından buluş sahibi kısa süreli de olsa ilgili buluştan kazanç sağlayamama tehlikesini hissedecektir.

Patent sistemine sahip olunması gerekçelerinden bir diğeri ise daha çok toplumun refahının gözetilmesine ilişkin olup buluşun kamuya açıklanmasının sağlanmasıdır. Zira patent korumasını kazanan mucit bu korumanın karşılığında meydana getirdiği buluşu kamu yararına topluma açıklaması gerekmektedir²⁴. Bu kamu yararı kendisini iki ayrı şekilde göstermekte olup bunlardan ilki aynı konu üzerinde aynı özelliklerde başkaca çaba harcanmasının önüne geçilmesi iken diğeri

20 Yaşar Bülbül ve Rahmi Deniz Özbay, ‘Sanayi Devrimi’nin Tartışmalı Bir Kurumu Olarak Patent ve Osmanlı’da İhtira Beratı Kanunu’ (2010) 28 (1) Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 37, 50; Soyak (n 19) 13; Ayiter (n 15) 18.

21 Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Anlaşma, 15.04.1994’te Fas’ın Marakeş şehrinde imzalanmıştır. Ülkemiz, adı geçen Anlaşma’ya 26.03.1995 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Bakanlar Kurulu’nun 03.02.1995 tarihli ve 1995/6525 sayılı kararı ile katılmıştır (25.02.1995 tarihli 22213 sayılı Resmî Gazete). TRIPS metni için bkz.<<https://telihaklari.ktb.gov.tr/TR-332365/ticaretle-baglantili-fikrimulkiyet-anlasmasi-trips.html>> Erişim Tarihi: 1 Haziran 2025.

22 Bronwyn H. Hall, ‘Patents and Patent Policy’ (2007) 23 (4) Oxford Review of Economic Policy 568, 569.

23 ibid 572.

24 Uğur Çolak, *Türk Patent Hukuku* (1. Bası Adalet Yayınevi 2022) 56.

ise yeni icatların arkasında yatan teknik bilginin geniş çevrelerde hızlı bir şekilde yayılmasına hizmet etmesidir²⁵.

II. PATENT HAKKININ ETKİ ALANI VE ETKİ ALANININ GENİŞLETİLMESİ

A. PATENT HAKKININ ETKİ ALANI

Patent verilebilirlik şartlarını taşıyan, bu kapsamda yeni olan, buluş basamağı içeren ve sanayiye uygulanabilir olan buluşlara ilişkin patent koruması ve patent hakkı kural olarak tescil ile kazanılmaktadır²⁶. Patent tescilinin hangi ülkenin idari merciinde gerçekleştirildiğine bağlı olarak tescilden doğan patent hakkı da ancak o ülkenin sınırları dahilinde ileri sürülebilmekte, patent ilgili ülke sınırlarında korunmaktadır²⁷. Bu husus sınai mülkiyet haklarının ülkesellik ilkesi ile doğrudan ilişkili olmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Patent hakkının sınırlarının genişletilmesi ise kural olarak patent korumasının istendiği ülkelerin ulusal ofisleri nezdinde ayrı ayrı patent tescilinin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Her bir ülkenin kendi ofisi nezdinde gerçekleştirilen tesciller ise ulusal tescil olarak adlandırılmaktadır. Türkiye’de ise patent tescilleri Türk Marka ve Patent Kurumu (TPMK) nezdinde gerçekleştirilmektedir.

B. PATENT HAKKININ ETKİ ALANININ GENİŞLETİLMESİ

Patentin ulusal tescili her ne kadar ülkesellik ilkesinin doğrudan bir yansıması olsa da günümüz ihtiyaçlarını karşılama noktasında yetersiz kalmakta, buluşun geniş bölgelerde patent korumasından faydalanmasını isteyen buluş sahipleri bakımından çeşitli zorluklar oluşturmaktadır. Zira günümüz dünyasının küreselleşmesinin sonucunda ticaret kavramının uluslararası boyut kazanması buluşların farklı ülkelerin pazarlarında ticarete konu edilebilmesi imkânını arttırmıştır. Ancak bahse konu farklı ülkelerin pazarlarında ticari faaliyet sergileyerek buluştan istenilen düzeyde ekonomik kazanç sağlanabilmesi ve benzer ürün tedarikçilerinin piyasadan uzak tutulması, söz konusu buluşun o ülkede patent korumasından faydalananı olmasına bağlı bulunması sebebiyle kişilerden tek tek her bir ülke nezdinde patent başvurusunda bulunması beklenmektedir. Bu beklenti çoğu zaman buluş sahipleri, halefleri yahut patent hakkı talep edebilme imkânına sahip olan kişiler bakımından ağır bir yük oluşturmaktadır. Zira her bir ülke nezdinde patent tescili, bahse konu ülkelerin her birinde ayrı ayrı patent başvurusu anlamına gelecek olup bu durum da doğal olarak ayrı ayrı başvuru ücreti ödenmesi, her bir başvuru için ayrı zaman harcanması ve her bir ülkenin iç hukuk mevzuatı

25 Roberto Mazzoleni and Richard R. Nelson, ‘The Benefits and Costs of Strong Patent Protection: A Contribution to the Current Debate’ (1998) (27) Elsevier Research Policy 273, 278.

26 Erdoğan (n 5) 51.

27 İlhami Güneş, *Sınai Mülkiyet Kanunu Işığında Uygulamalı Patent ve Faydalı Model Hukuku* (4. Bası Seçkin Yayıncılık 2021) 161; Ali Necip Ortan, *Avrupa Patent Sistemi C-II*, (1. Bası Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitü Yayınları 1991) 1; Ebru Yılmazsoy, ‘Fikri Mülkiyete İlişkin Haklara Uygulanacak Hukuk’ (2022) 17 (185) Terazi Hukuk Dergisi 108, 109; Çolak (n 24) 530-534.

hakkında bilgi sahibi olunmasını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilikler ise çoğu zaman kişilerin altından kalkamayacakları hususlar olup dolaylı olarak küresel ticari dengeleri de değiştirebilme gücüne sahiptir.

Gerek buluş sahibi bakımından kişi bazlı gerek piyasa bakımından toplumsal bazlı etkileri bulunan bu durumun bir şekilde çözüme kavuşturulması ve ortadaki mevcut problemlerin aşılması amaçlanarak uluslararası patent başvurusu kavramı gündeme getirilmiştir. Bahse konu uluslararası başvuru imkânı Paris Sözleşmesi²⁸ m. 19'un, Birlik ülkelerine kendi aralarında özel anlaşmalar yapabileceği düzenlemesine dayanmaktadır²⁹.

Patent hakkının etki alanının genişletilmesine ilişkin olarak çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiş olmakla birlikte bunların başında Avrupa Patent Sözleşmesi³⁰ (EPC) yoluyla patent hakkının kazanılması gelmektedir. Buna ek olarak Avrupa patentlerine üniter koruma etkisi tesis edilmesine imkân tanıyan Üniter Patent Sistemi de patent hakkının etki alanının genişletilmesinde bir diğer önemli çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak sıralanan bu iki çalışmanın birbirlerinden tamamen farklı özelliklere sahip sistemlere işaret ettiği söylenemeyecektir. Zira Üniter Patent Sistemi'ni Avrupa patentinin birçok unsurunu kendi içinde muhafaza eden ve Avrupa patentinin iyileştirilmesi amacıyla ortaya koyulmuş olan bir sistem olarak ifade edebilmek mümkündür. Bu bakımdan Üniter Patent Sistemi'nin tam olarak anlaşılması bakımından öncelikle Avrupa Patent Sistemi'nin idrak edilmesi önem arz etmektedir.

III. ÜNİTER PATENT SİSTEMİNİN AVRUPA PATENTİNİ DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

A. AVRUPA PATENT SÖZLEŞMESİ VE AVRUPA PATENTİ

Avrupa ülkeleri arasında işbirliğini sağlamlaştırmak doğrultusunda taraf ülkeler için ortak bir patent sistemi oluşturularak buluşlara patent verilmesi maksadı üzerine ortaya koyulan Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC), 05.10.1973 tarihinde Almanya'nın Münih şehrinde imzalanmış olup 07.10.1977 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Patent Sözleşmesi ile Avrupa Birliği (AB) arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamakla birlikte AB'ye üye her devlet Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraftır³¹.

28 Paris Convention for the Protection of Industrial Property. Anlaşma, 20.03.1883'te Fransa'nın Paris şehrinde imzalanmıştır. Paris Anlaşması, 14.12.1900'de Brüksel'de, 02.06.1911'de Washington'da, 06.11.1925'te Lahey'de, 02.06.1934'te Londra'da, 31.10.1958'de Lizbon'da ve 14.07.1967'de Stokholm'de reviz edilmiştir. Ülkemiz, adı geçen Anlaşma'nın ilk olarak 02.06.1934 tarihli revize edilmiş hâline katılmış olup daha sonra 14.07.1967 tarihinde revize edilmiş son hâline Bakanlar Kurulu'nun 08.08.1975 tarihli ve 7/10464 sayılı kararı ile katılmıştır (20.11.1975 tarihli 15418 sayılı Resmî Gazete).

29 Justin Pila and Paul Torremans, *European Intellectual Property Law* (3. Bası Oxford University Press 2019) 103.

30 European Patent Convention, Anlaşma, 05.10.1973'te Almanya'nın Münih şehrinde imzalanmıştır. 21.12.1978, 17.12.1991, 13.12.1994, 20.10.1995, 5.12.1996, 10.12.1998, 27.10.2005 tarihlerinde revize edilmiştir. Ülkemiz, adı geçen Anlaşma'nın revize edilmiş hâline ilk olarak 27.1.2000 tarihinde katılmış olup daha sonra 2000 yılında gerçekleştirilen köklü değişiklikler içeren Anlaşma'ya Bakanlar Kurulu'nun 13.08.2007 tarihli ve 2007/12570 sayılı kararı ile katılmıştır (31.08.2007 tarihli 26629 sayılı Resmî Gazete). Avrupa Patent Sözleşmesi metni için bkz. <<https://fikirimulkiyet.com/mevzuat/avrupa-patent-anlasmasi/>> Erişim Tarihi: 5 Haziran 2025.

31 Pila and Torremans (n 29) 104.

Sözleşme içerisinde, sözleşmeye taraf olma konusunda AB devletleri dahilinde sınırlandırıcı bir hüküm bulunmaması sebebiyle Birlik dışından ülkelerin de ilgili sözleşmeye katılmış oldukları görülmekte olup Norveç, İsviçre ve Sırbistan bu ülkelere örnek olarak gösterilebilmektedir. Yine benzer şekilde Türkiye de AB üyesi olmamasına rağmen söz konusu sözleşmeye 27.1.2000 tarihinde katılmıştır. Günümüzde Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraf 39 akit devlet bulunmaktadır³².

Avrupa Patent Sözleşmesi'nin önemi sözleşme çerçevesinde oluşturulan ortak mahiyetteki hukukun tıpkı milli bir hukuk gibi kabul edilmesi, bu bağlamda söz konusu hukuk çerçevesinde gerçekleştirilen bölgesel nitelikteki patent başvurularının ve bölgesel patent haklarının tıpkı milli patent başvurusu ve milli patentler gibi anlaşılmasıdır³³.

Ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu, patentlerin her bir ülkenin egemenlik sınırları dahilinde varlıklarını sergileyen idari ofisler nezdinde tescil edilmesi gerekliliğinin zorluğu Avrupa Patent Sözleşmesi uyarınca Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraf üye ülkelerin egemenlik haklarını Avrupa Patent Organizasyonu'na (EPO) devretmesiyle çözüme kavuşturulmuştur³⁴. Bu doğrultuda EPO'ya yapılan Avrupa Patent başvuruları sayesinde kazanılacak Avrupa patenti akit devletlerde ulusal patentler gibi hüküm ve sonuç doğurmakta, ulusal patentin sağladığı hakların aynısını sağlamaktadır³⁵. Diğer bir deyişle yalnız tek bir işlem vasıtasıyla Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraf 39 ülkede patent korunması sağlanması için başvuru imkânı tanınmakta, bu doğrultuda ülkesellik ilkesinin bir yansıması olan her bir ülke nezdinde gerçekleştirilmesi beklenen ulusal başvuruların yaratacağı potansiyel zamansal ve mali yüklerin azaltılması, ayrıca patent korunması istenen her bir ülkenin idari ofislerince öngörülen patent başvuru usullerine ilişkin bilgiye sahip olunması gerekliliğinin doğuracağı yükün de azaltılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Avrupa patenti, sağlamış olduğu bu imkân sayesinde patent hakkının ve korumasının geniş çevrelere yayılmasına hizmet etme amacı taşımaktadır³⁶.

Ancak EPO, Avrupa patenti başvuru sahiplerine doğrudan bir patent hakkı tesis etmemektedir. Bu kapsamda Avrupa patenti aslında tam anlamıyla bir patent hakkı değil bir tür patentlenebilirlik şartlarının mevcut olduğunu gösterir bir belge niteliği taşımaktadır. Zira EPC ile asıl amaçlanan, üye ülkeler arasında oluşturulan ortak hukuk dahilinde patent tescillerinin ortak bir anlayışla çözümlenmesidir³⁷. Ancak bu çözümlenmenin pratik anlam kazanması doğrudan EPO tarafından değil tıpkı ulusal tescillerde olduğu gibi ulusal ofisler eliyle gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda potansiyel patent sahibi, EPO vasıtasıyla elde ettiği Avrupa patent belgesini ulusal mercilere sunarak

32 Avrupa Patent Sözleşmesi'ne taraf ülkeler; Arnavutluk, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Monako, Karadağ, Hollanda, Kuzey Makedonya, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan, San Marino, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Birleşik Krallık. Bkz. <<https://www.epo.org/en/about-us/foundation/member-states>>Erişim Tarihi: 8 Haziran 2025.

33 Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, *Patent Uyuşmazlıklarının Çözüm Yolları* (1. Bası Yetkin Yayıncılık 2009) 84.

34 ibid 85.

35 Ortan (n 27) 178.

36 ibid 66.

37 Burak Meydancı, "Üniter Patent ve Üniter Patent Mahkemesi" (2025) 11 (1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 173,175.

ilgili ulusal sınırlar dahilinde ayrı ayrı patent koruması elde etmektedir³⁸. Buna göre Avrupa patenti, patent hakkının sınırlarının genişletilmesini doğrudan sağlamamakta ancak genişletilmesini kolaylaştırıcı bir görev üstlenmektedir. Zira Avrupa patent belgesinin üye devlet ofislerine sunulması ile ulusal ofisler nezdinde tekrardan bir patent inceleme süreci gerçekleştirilmemekte yalnızca tarifname takımının (tarifname, istemler, özet, resimler) çevirisinin sunulması anlamına gelen geçerli kılma (validasyon) işleminin gerçekleştirilmesini içermektedir³⁹.

B. AVRUPA PATENTİ'NİN ÜLKESELLİK İLKESİ KARŞISINDA ROLÜ

Avrupa Patent Sistemi'nin özelliklerine bakıldığında her bir üye ülkenin ulusal ofislerinde tekrar tekrar patent başvurusu yapılması gerekliliğini içermiyor oluşu her ne kadar buluş sahiplerine kolaylık sağlasa da söz konusu sistem tam anlamıyla patent hukukuna hakim ilkelere göre ülkelerin ilkesinin yarattığı sorunların aşılmasına yeterince hizmet etmemektedir.

Zira Avrupa patenti sayesinde her bir ülke nezdinde ayrı ayrı patent başvurusu yapılması gerekliliğinin ortadan kalkması, ülkesellik ilkesi uyarınca gerçekleştirilen ulusal tescillerde ortaya çıkan ve aşılması amaçlanan maliyet problemini aşmaya yardımcı olmamaktadır. Her bir ülke nezdinde gerçekleştirilmesi gereken geçerli kılma (validasyon) ve çeviri işlemleri sebebiyle mali yük büyük ölçüde devam etmektedir⁴⁰.

Buna ek olarak her ne kadar ulusal ofisler nezdinde gerçekleştirilen ulusal başvurularda olduğu kadar olmasa da her bir ülke nezdinde ayrı ayrı gerçekleştirilen geçerli kılma işlemleri de zaman almakta olup ülkesellik ilkesinin yarattığı zaman kaybından tam olarak kurtulmasına da izin vermemektedir.

Avrupa patenti kapsamında geçerli kılınma, patente yönelik gerçekleştirilen itirazlar, patentlerin yenilenmesi gibi hususların da her bir ülkenin ofisleri nezdinde ayrı ayrı yürütülüyor olması ulusal patent tescillerinde karşılaşılan çeşitli ülkelerin hukuk prosedürleri hakkında bilgi sahibi olunma zorluğunu kolaylaştırmamaktadır.

Ülkesellik ilkesinin uygulamada belki de en fazla yarattığı sorun patent hakkının, tesis edildiği ülke sınırları dahilinde ileri sürülebilmesine bağlı olarak patent geçersizliği veya ihlali davalarının da patentin tescilli olduğu her ülkede ayrı ayrı görülmesidir⁴¹. Zira Avrupa patentinin tek bir patent değil de bir patentler demeti olması sebebiyle aynı buluşa ilişkin hâlihazırda mevcut birden çok patent hakkı söz konusudur⁴². Ülkesellik ilkesinin bir sonucu olarak yargılamanın çeşitli yargı bölgelerinde

38 ibid 175.

39 Miłosz Malaga, 'The European Patent with Unitary Effect: Incentive to Dominate? A Look From the EU Competition Law Viewpoint' (2014) 45 (6) International Review of Intellectual Property and Competition Law 621, 627; Küçükali (n 9) 36.

40 Dietmar Harhoff, Karin Hoisl, Bettina Reichl and Bruno van Pottelsberghe de la Potterie, 'Patent Validation at the Country Level—The Role of Fees and Translation Costs' (2009) 38 (1) Research Policy 1423, 1424.

41 Trevor Cook, 'Territoriality and Jurisdiction in EU IP Law', (2014) 19 (1) Journal of Intellectual Property Rights 293, 295; Paul England, *A Practitioner's Guide To European Patent Law* (1. Bası Hart Publishing 2019) 329.

42 Feyzan Hayal Şehirali Çelik, 'İngiliz ve Alman Patent Uygulamaları Örneğinde Avrupa Patentlerinin Koruma Kapsamının

birbirinden bağımsız ulusal mahkemeler nezdinde görülmesi, gerek yargılama sürecinin gerekse yargılama sonrası sürecin birbirinden farklı seyretmesine ve bunun sonucunda çelişkili mahkeme kararlarının meydana gelmesine sebebiyet verebilmektedir. Hatta patentin geçersizliği yahut ihlaline ilişkin herhangi bir talep olmamasına bağlı olarak bazı ülkeler bakımından patentin hiçbir surette yargılamaya konu edilmemesi ve doğal olarak patentin herhangi bir etkilenmeye de maruz kalmaması da mümkün olabilmektedir. İşte bu durum patent hakkının bir ülkede ortadan kalkmasına sebebiyet verirken başka bir ülkede normal seyrinde korunmasına devam edilmesine yol açmakta ve hukuki belirsizlikler kaynaklı çeşitli kafa karışıklıklarına sebebiyet verebilme tehlikesini doğurmaktadır. Avrupa Patent hukukunun bütünsel anlayışını bozan bu hususun giderilmesi ve ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu sorunların çözülmesi amacıyla Üniter Patent Sistemi oluşturulmuştur.

C. ÜNİTER PATENT SİSTEMİ

Öncelikle ifade etmek gerekir ki üniter patent, Avrupa patentinden tamamen ayrı bir yapı olarak düşünülemez. Hâlihazırda üniter patentin, “Avrupa patentinin üniter etkisi” yahut “üniter etkili Avrupa patenti”⁴³ şeklinde de adlandırıldığı göz önünde bulundurulduğunda kanımızca üniter patentin belki de Avrupa patentinin bir tamamlayıcısı şeklinde ifade edilmesi dahi mümkün olabilmektedir. Bir reform olarak nitelendirilebilecek bu yeni anlayış buluş sahiplerine yahut işletmelere patent korumasının kazanılması bakımından tek bir patent başvurusu yoluyla AB’ye üye pek çok ülkede tek ve bölünmez bir patent hakkının kazandırılmasını içermektedir (UPPR m. 3/2). Söz konusu bu yeni anlayış sayesinde klasik Avrupa patentinde gündeme gelen ulusal ofisler nezdinde geçerlilik (validasyon) işleminin yapılmasına gerek kalmayacak olup hâlihazırda patent hakkı ulusal ofisler tarafından değil bizatihi EPO tarafından tesis edilecektir⁴⁴. Patent hukukunun ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu ayrı ayrı tescil gerekliliği bu yolla aşılmış, ülkesellik ilkesi kaynaklı oluşan zamansal ve mali yükün hafifletilmesi sağlanmıştır. Buna ek olarak EPO tarafından tesis edilen ve klasik Avrupa patentinin aksine tek bir patent hakkını barındıran üniter etkili patente ilişkin uyumsuzlukların çözüme kavuşturulması ve bu yolla ihtilafa yol açabilecek farklı yargı kararlarının oluşmasının önüne geçilmesi amacıyla sistem dahilinde bir üniter patent mahkemesi kurulmuştur⁴⁵. Ancak kurulan bu üniter patent mahkemesi, Avrupa patent hukukunun bütünsel yapısının korunması amacıyla yalnız üniter etkili Avrupa patentleri bakımından değil, aynı zamanda klasik Avrupa patentleri için de kural olarak yetkili olacak şekilde öngörülmüştür⁴⁶. Fakat geçiş dönemi⁴⁷ süresince patent sahibinin “opt-

Belirlenmesi’ (2008) 24 (3) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 267, 269; Deniz Ilgaz, ‘Avrupa Patent Sistemi İçinde Avrupa Topluluk Patentinin Yaratılması’ (2001) 4 (16) Öneri Dergisi 159,159.

43 Bahse konu adlandırma için bkz. Tilman Müller-Stoy and Florian Paschold, ‘European Patent With Unitary Effect as a Property Right’ (2014) 9 (10) Journal of Intellectual Property Law & Practice 848, 848.

44 Avrupa Patent Ofisi, ‘Üniter Patent Paketi’ <<https://link.epo.org/web/applying/european/tur-unitary-patent-simplified-broader-patent-protection-lower-cost.pdf>> Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025.

45 Angela B. Freeman, Rory P. Pfeiffer, Michael Leinauer, Matthew Gibson and Dom Yobbi, ‘It’s Official: The European Unitary Patent and the Unified Patent Court Have Arrived’ (2014) 36 (1) Intellectual Property&Technology Law Journal 15, 15.

46 ibid 15.

47 Bahse konu geçiş dönemi ve “opt-out” imkânı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. III, C, 4, c.

out” hakkını kullanması halinde bu patentler bakımından mahkemenin yetkisi istisnai olarak devre dışı kalabilmekte, üniter patent mahkemesi henüz zorunlu ve münhasır nitelik kazanmamaktadır⁴⁸.

Üniter Patent Sistemi sayesinde her ne kadar artık üye ülkeler nezdinde ayrı ayrı geçerlilik işleminin yapılması gerekirse de ortada Avrupa Patent Ofisi tarafından onaylanarak tesis edilen mevcut bir Avrupa patentinin bulunması gerekmekte zira üniter etki, klasik Avrupa patenti üzerine kurulmaktadır (UPPR m. 3/1). Üniter patentin klasik Avrupa patentine dayalı olarak tesis edilmesi ve üniter patent mahkemesinin klasik Avrupa patentlerini de kapsayacak şekilde oluşturulması klasik Avrupa patentlerine olan bakışın değişmesi ve bir bakıma yeni bir anlam kazanması sürecini başlatmıştır.

1. Üniter Patent Korumasının Kaynağı: Tüzük

Üniter patent koruması kavramının ortaya çıkışı 17 Aralık 2012 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 1257/2012 Sayılı Tüzüğü⁴⁹ (UUPR) ile meydana gelmiştir. Aynı tarihli 1260/2012 Sayılı Tüzük⁵⁰ de üniter patentler için çeviri düzenlemelerini belirlemektedir. Görüldüğü üzere üniter patentin temelleri Avrupa patentinin aksine bir uluslararası antlaşmaya değil tüzüklere dayanmaktadır. Bu farklılığın sebebi ise üniter patentin amacıyla yakından ilgilidir. Zira üniter patent, EPO tarafından verilmiş Avrupa patentlerine “üniter etki” kazandırma amacıyla AB içinde tek ve birleşik koruma sağlanmasını içermekte olup söz konusu sistemin yalnızca AB üyesi ülkelerde geçerli olduğu anlamına gelmekle birlikte bu husus AB kurumlarının iç yetkileriyle bağlantılı bir konu olup AB’nin kendi iç düzenlemeleriyle yapılmasını gerektirmiştir. Her ne kadar üniter patentin kaynağının neden tüzük olduğu bu ifadeler ile açıklığa kavuşturulabilse de esasında üniter patentin tıpkı klasik Avrupa patentinde olduğu gibi uluslararası sözleşmeler ile de tesis edilmesinin önünde en azından teorik bakımdan hiçbir engelin bulunmadığını da ifade etmek gerekir. Zira üniter etkinin uluslararası antlaşmalar ile sağlanması her bir ülkenin söz konusu sözleşmeyi aynı anda onaylaması ile mümkün hâle getirilebilirdi. Ancak böyle bir girişim yüksek seviyede siyasi koordine ve her bir ülkenin meclisinin onayını gerektirmektedir. Buna ek olarak üniter etkinin tek bir patent koruması sağladığı, dolayısıyla bir AB ülkesinde verilen hakkın, diğerlerinde de doğrudan ve aynı şekilde geçerli olacağından yola çıkarak ortada ulusal egemenliklerin doğrudan etkilenmesi mevzu bahis olduğundan ortada bir egemenlik devri gündeme gelmekte olup bu tarz bir egemenlik devrinin çeşitli anayasal değişiklikler ile desteklenmesi gerekmektedir. Zira bazı ülkelerin uluslararası antlaşmalar vasıtasıyla egemenlik devri gerçekleştirebilmeleri için anayasa düzeyinde izin vermeleri veya anayasalarında değişiklik yapılması bir zorunluluk arz etmektedir. Örneğin Türkiye Cumhuriyeti

48 Burak Meydancı, ‘Üniter Patent Mahkemesinin Sözleşme Dışı Devletler Bakımından Milletlerarası Yetkisi’ (2025) 15 (2) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2233, 2238; İlhami Güneş, ‘Avrupa Üniter Patent Mahkemesi ve ‘Tr’ Geçerliliği Olan Avrupa Patentlerinin Durumu’ (2023) 18 (200) Terazi Hukuk Dergisi 114,115.

49 Regulation (EU) 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 on Implementing Enhanced Cooperation in the Area of the Creation of Unitary Patent Protection/ UUPR, Tüzük metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/1257/oj/eng>> Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025.

50 Regulation (EU) No 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements, Tüzük metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1260>> Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025.

Anayasası'nda⁵¹ (1982) uluslararası örgütlere egemen yetkilerin devrini açıkça düzenleyen herhangi bir hüküm bulunmamakta olup Anayasa Mahkemesi içtihadında egemenlik devrinin değil, yalnızca “yetki paylaşımı” mümkün olabileceği ifade edilmiş⁵² olup bu yetki paylaşımı da Üniter patente konu olan egemenlik devrini karşılamamakta böyle bir egemenlik devrinden bahsedilebilmesi için zorunlu olarak Anayasal değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Yine benzer şekilde Norveç'te de egemenlik devri tam olarak yasaklanmamışsa da Norveç Anayasası yüz on beşinci maddesinde egemenlik devrinin ancak 3'te 2 parlamento çoğunluğu ile mümkün olacağı, bu kapsamda sıradan yasama çoğunluğunun yetmeyeceği düzenlenerek egemenlik devri hukuken mümkün olsa da pratik bakımdan zorlaştırılmıştır⁵³. AB'ye üye olmayan ülkeler nezdinde verdiğimiz örneklerde de görüldüğü üzere pek çok ülkenin Anayasasının egemenlik devrine izin vermemesi yahut zorlaştırması üniter patentin neden uluslararası antlaşmalar yoluyla düzenlenmediğini yahut düzenlense dahi herhangi bir somut faydasının bulunmayacağını daha da anlaşılır kılmaktadır.

2. Üniter Patent Korumasının Coğrafi Kapsamı

Üniter patent koruması, Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in 1257/2012 Sayılı Tüzüğü (UUPR) ile oluşturulsa da bu tüzüğün, bütün AB üye ülkelerinde otomatik olarak geçerli olduğu anlamına gelmemektedir. Zira ilgili bu Tüzük, “gelişmiş iş birliği” (enhanced cooperation) adlı özel bir AB hukuku mekanizması ile çıkarılmıştır⁵⁴. “Gelişmiş iş birliği” (enhanced cooperation) bazı AB üyesi ülkelerinin, diğerlerinden bağımsız biçimde bir politika alanında daha ileri bir uyum kurmalarına izin veren bir yöntemdir⁵⁵. Bu yöntem yalnızca katılan ülkeler için bağlayıcılık arz etmektedir. Bu doğrultuda Üniter Patent Tüzüğü, tüm AB ülkeleri için değil, yalnızca bahse konu “gelişmiş iş birliğine” katılmış olan ülkeler için bağlayıcıdır⁵⁶. Ancak “gelişmiş iş birliğine” katılım üniter patent konusunda bir gereksinim olsa da yeterli olmamakta buna ek olarak 1257/2012 Sayılı Tüzüğün fiili bakımdan işlerlik kazanması için Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması'nın⁵⁷ (UPCA) bahse konu ülkeler bakımından onaylanmış olması gerekmektedir. Günümüzde “gelişmiş iş birliği” (enhanced cooperation) katılım sayısı 24 olsa da UPCA'nın Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Portekiz, Slovenya, İsveç, Romanya olmak üzere yalnızca 18 ülkede onaylandığı Kıbrıs, Çekya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda ve Slovakya olmak üzere 6 ülkede ise henüz onaylanmadığı görülmektedir⁵⁸. Bu doğrultuda Üniter patent korumasının kapsamı da fiili olarak şimdilik bu 18 ülke ile sınırlıdır.

51 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18.10.1982, RG 09.11.1982/17863.

52 Anayasa Mahkemesi, E 2011/115 K 2012/177, 08.11.2012.

53 Norveç Krallığı Anayasası için bkz. <<https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/1814-05-17>> Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2025.

54 Miłosz Malaga, Anna Wilińska-Zelek, 'Enhanced Cooperation and Free Movement. Territorial Aspects of 'Harmonisation' (2017) 7 (1) Adam Mickiewicz University Law Review 249, 255.

55 ibid 252.

56 İspanya, Hırvatistan ve Polonya Avrupa Birliği üyesi olmalarına rağmen 'Gelişmiş İş Birliği'ne' katılmamışlardır.

57 Agreement on a Unitary Patent Court, Anlaşma, 19.02.2013'te Belçika'nın Brüksel şehrinde imzalanmıştır. Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması metni için bkz.

https://www.epo.org/xx/legal/upupc/2022/en/upc_agreement_2022_20221201_en.pdf Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2025.

58 Freeman, Pheiffer, Leinauer, Gibson and Yobbi (n 45) 15.

Üniter etki talebi gerçekleştirildiğinde EPO, Avrupa patentinin o sırada sisteme dahil bulunan ülkeler bakımından geçerli olup olmadığını kontrol etmekte ve ilgili ülkeleri kapsayan bir üniter etki tanımaktadır. Üniter patent korumasının verilmesinin ardından herhangi bir AB üyesi ülkenin sisteme katılması durumunda Üniter patent korumasının sınırları genişlememektedir. Bu bakımdan üniter patentin coğrafi bakımdan statik bir koruma sağladığını söylemek mümkün olup bu husus 1257/2012 sayılı Tüzük m. 18/2'de açıkça düzenlenmiştir.

Örneğin günümüz itibariyle Çekya için üniter patent koruması söz konusu olmayıp bugün itibariyle elde edilen üniter patent koruması gelecek süreçte Çekya, üniter patent korumasına dahil olsa dahi etkilenmeyecek ve elde edilen üniter etki bakımından Çekya hariç tutulacaktır.

3. Üniter Etkinin Kazanılması

Üniter etkinin kazanılması, kural olarak Avrupa Patent Ofisi tarafından onaylanarak Avrupa Patent Bülteni'nde yayımlanmış mevcut bir başvurunun bulunmasına bağlıdır. Bu Avrupa patenti başvurusu doğrudan gerçekleştirilebileceği gibi Patent İşbirliği Antlaşması (PCT) çerçevesinde gerçekleştirilen PCT başvurularının bölgesel aşamaya girmesi yoluyla da gerçekleştirilebilir (EPC m. 153). Ancak bahse konu üniter etkiden faydalanmak için dayanak olarak gösterilen Avrupa patentinin üniter sisteme katılan tüm üye devletler bakımından aynı iddialar kümesiyle verilmiş olması gerekmektedir⁵⁹.

Üniter etki talebinin Avrupa patenti sahibi tarafından gerçekleştirilmesi gerekli olup bu husus Üniter Patent Koruma Kuralları⁶⁰ (RUPP) m. 5/1 dahilinde ve UUPR m. 9/1-(g)'de açıkça işaret edilmiştir.

Üniter etki talebi patent başvurusunda bulunan başvuru sahibi tarafından buluşun Avrupa Patent Bülteni'nde yayımlanmasından itibaren kesin süre olan 1 ay içerisinde yazılı yahut internet aracılığıyla EPO'ya sunulmalıdır (UUPR m. 9/1(g)). Ancak üniter patent başvurusunda bulunmak için buluşun bültende yayımlanmasının beklenmesi zorunlu olmayıp patent verildiğine ilişkin kararın kişiye ibraz edilmesi anından itibaren dilenilen zamanda daha erken bir başvurunun gerçekleştirilmesi de mümkündür⁶¹. Fakat üniter etki amacıyla gerçekleştirilen erken başvuru ile Avrupa patentinin bültende yayımlanması arasındaki süre zarfında herhangi bir hak devri gerçekleşmesi sonucunda patent sahibinin değişmesi hâlinde yeni sahipten üniter etki için erken talebi onaylaması istenecektir⁶².

Üniter etki başvurusunun yapılacağı dil, dayanak olarak gösterilen Avrupa patent başvurusu gerçekleştirilirken kullanılan EPO'nun resmi dilidir (RUPP m. 6/2). Talebe ilişkin başvuru içerisinde Avrupa patenti sahibinin bilgilerinin, üniter etkinin atfedileceği Avrupa patentinin numarasının ve talep edenin bir temsilci atması durumunda o kişinin bilgilerinin de yer alması gerekmektedir (RUPP

59 Bkz. European Patent Office, Unitary Patent Guide (2025), 11.<<https://link.epo.org/web/legal/guidelines-up/en-up-guidelines-2025-pre-publication.pdf>> Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2025.

60 Rules relating to Unitary Patent Protection, Üniter Patent Koruma Kuralları metni için bkz. <<https://www.epo.org/en/legal/up-upc/2022/eu20121257.html>> Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2025.

61 Bkz. European Patent Office, Unitary Patent Guide (2025), 10.

62 Bkz. European Patent Office, Unitary Patent Guide (2025), 10.

m. 6/2). Talep dahilinde ayrıca Avrupa patentinin tercümesi de bulunması gerekmekte olup işlem dilinin Fransızca yahut Almanca olması hâlinde Avrupa patentinin açıklamasının İngilizceye tam çevirisi, işlem dilinin İngilizce olması hâlinde ise Avrupa patentinin açıklamasının Avrupa Birliği'nin herhangi bir resmi diline tam çevirisinin bulunması gerekmektedir (RUPP m. 6/2).

Üniter etkinin kazanılması, üniter etki talebinin EPO tarafından incelenerek uygun görülmesine bağlıdır. Bu uygunluk incelemesi ise RUPP m. 5/2 ve RUPP m. 6'da yer alan şartların karşılanması çerçevesinde yürütülmektedir (RUPP m. 7). RUPP m. 5/2, üniter patente dayanak gösterilen Avrupa patentinin, tüm katılımcı üye devletler açısından aynı iddialar kümesiyle verilir verilmemiş olmasını; Avrupa patenti sahibinin, 2024/1745 numaralı Tüzükle değiştirilen 833/2014 numaralı Tüzükte belirtilen kısıtlı kişilerden olup olmamasına işaret etmektedir. Bahse konu kısıtlı kişiler ise Rusya ile bir ilişkisi bulunanlar olup eğer bir kişi yahut şirketin Rusya'da merkezi bulunmaktaysa veya ilgili kişi Rus vatandaşı ise bu kişilerin yapmış oldukları üniter etki talebi kabul edilmeyecektir. Hatta Rusya ile bağlantısı olan kişi ile ortaklaşa gerçekleştirilen bir başvuru dahi üniter etki talebinin reddedilmesine yol açacaktır. Rusya'nın Ukrayna'yı ilhakı ertesinde Rusya'ya ekonomik ve teknolojik bakımdan avantaj sağlayabilecek fikrî mülkiyet haklarını sınırlamak amacıyla getirilen bu kısıtlama üniter etki talebi bakımından EPO tarafından incelemeye konu edinilmektedir.

RUPP m. 5/2'de yer alan gerekliliklerin karşılanması ve üniter etki talebinin RUPP m. 6'ya uygun olması durumunda üniter etki EPO tarafından Sicile kaydedilmek suretiyle kaydın tarihi talep edene bildirilir. Ancak talebin, gereklilikleri karşılamaması ve şartların uygunluk taşımaması durumunda ilgili talep EPO tarafından reddedilir. Bir diğer ihtimalde talebin RUPP m. 5/2'de yer alan gereklilikleri karşılamaması ve RUPP m. 6/1'ya da uygun olarak gerçekleştirilmesine rağmen RUPP m. 6/2'de yer alan gerekliliklerin bulunmaması hâlinde EPO, talep sahibine kesin süre olan bir aylık bir süre vererek bahse konu eksikliklerin düzeltilmesini istemekte ancak ilgili süre içerisinde düzeltmenin yapılmaması hâlinde talep yine reddedilmektedir (RUPP m. 7).

Usulüne uygun ve gerekli şartları içeren taleplerin EPO tarafından uygun görülmesi ve Sicile kaydedilmesiyle birlikte herhangi bir ek işleme gerek kalmaksızın buluş üniter koruma kazanmakta olup gelişmiş iş birliğine katılan ve 1257/2012 Sayılı Tüzüğü onaylayan taraf devletlerde aynı anda ve tek bir koruma sağlanmaktadır.

4. Üniter Patent Mahkemesi

a. Genel Olarak

Üniter Patent Sistemi'nin oluşturulma gerekçelerinden biri de Avrupa patentleri ve Avrupa patenti dayanağında gerçekleştirilen geçerlilik işlemleri neticesinde kazanılan üniter nitelikteki patentlere ilişkin uyuşmazlıkların tek bir merkezden çözümlenmesinin sağlanmasıdır (UPCA m. 3). Bu yolla birden fazla üye devlette aynı uyuşmazlık bakımından paralel dava açılmasının yaratabileceği problemler aşılabilecek ve tek bir mahkeme kararı ile tüm üye devletlerde patent geçersiz

kılınabilecektir⁶³. Bahse konu Üniter Patent Mahkemeleri yalnızca üniter etkiye sahip Avrupa patentleri bakımından değil aynı zamanda UPCA'ya taraf devletlerin klasik Avrupa patentleri için de öngörülmüştür⁶⁴. Bu yolla daha basit ve az maliyetli bir yargılama süreci gerçekleştirilmesi amaçlandığı gibi paralel yargılamalara bağlı ihtilaflı kararlar kaynaklı Avrupa Patent Sistemi'nin bütünlüğünün bozulmasının da önüne geçilmesi amaçlanmaktadır⁶⁵. Patent hukukunun ülkesellik ilkesinin yarattığı bu ihtilaflı durumun giderilmesi ise Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması⁶⁶ (Agreement on a Unitary Patent Court-UPCA) ile kurulan Üniter Patent Mahkemesi eliyle sağlanmaktadır. Bu bakımdan Üniter Patent Mahkemesi'nin Avrupada patent uygulama ve geçerlilik işlemleri için Avrupa Patent Sistemi'ni merkezileştirmek amacıyla oluşturulan patent reformunun temel unsurlarından biri olduğu söylenebilmektedir. Zira Üniter patent koruması her ne kadar UPPR ile tesis edilse de bu korumanın pratik bakımdan karşılığı Üniter Patent Mahkemeleri eliyle, dolayısıyla UPCA ile sağlanmaktadır.

b. Kuruluşu

Üniter Patent Mahkemesi'ne ilişkin çalışmaların geçmişi 2013 yılına kadar götürülebilse de söz konusu sistemin işlerlik kazanması için gereken şartların karşılanması Alman hükümetinin bahse konu anlaşmayı imzalamasıyla ancak on yıl sonra yani 2023 yılında gerçekleşmiştir. Alman hükümetinin ilgili anlaşmanın işlerlik kazanmasındaki öncü rolü UPCA'nın 89. maddesinin 1. fıkrasındaki “*Bu Anlaşma ... 13 Üye Devlet tarafından onaylandığında yürürlüğe girer; bu 13 devletin içinde, Anlaşmanın imzalandığı yıldan önceki yıl en çok sayıda Avrupa patenti geçerli olan üç üye devlet de bulunmak zorundadır.*” düzenlemesinden kaynaklanmaktadır. 2012 yılında en çok Avrupa patentinin Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık'ta geçerli olması, UPCA'nın işlerlik kazanması için bu üç ülkenin ilgili anlaşmayı onaylamasını gerektirmiştir. Bu gerekliliğe uygun olarak Fransa 14 Mart 2014 tarihinde, Birleşik Krallık ise 26 Nisan 2018'de ilgili anlaşmayı onaylamıştır. Ancak Almanya'nın onay tarihi olan 17 Şubat 2023'e kadar geçen süre içerisinde Birleşik Krallık'ın Brexit ile Avrupa Birliğinden ayrılması, anlaşma dahilinde bahsedilen işlerlik kazanımı için üç ülkenin onayının varlığı şartı konusunda odağı 2012 yılında en çok Avrupa patentinin geçerli olduğu bir diğer ülke olan İtalya'ya kaydırmıştır⁶⁷. Hâlihazırda İtalya'nın da bahse konu anlaşmayı önceki bir

63 Pieter Callens and Sam Granata, *Introduction to the Unitary Patent and the Unified Patent Court : The (Draft) Rules of Procedure of the Unified Patent Court* (1. Bası Kluwer Law International 2013) 2.

64 Nora Kessler and Christoph Palzer, ‘Separated, United or a Bit of Both? Infringement and Validity at the Unified Patent Court’ (2024) 19 (10) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 779, 780.

65 Katrin Cremers, Max Ernicke, Fabian Gaessler, Dietmar Harhoff, Christian Helmers, Luke McDonagh, Paula Schliessler and Nicolas van Zeebroeck, ‘Patent litigation in Europe’ (2017) 44 (1) *European Journal of Law and Economics* 1, 2.

66 Agreement on a Unitary Patent Court, Anlaşma, 19.02.2013'te Belçika'nın Brüksel şehrinde imzalanmıştır. Üniter Patent Mahkemesi Anlaşması metni için bkz. <https://www.epo.org/xx/legal/upupc/2022/en/upc_agreement_2022_20221201_en.pdf> Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2025.

67 Winfried Tilmann, ‘Brexit and the Legal Legitimacy of the Unitary Patent Court’ – A Response’ (2024) 73 (8) *GRUR International* 769, 770; Ian Karet, ‘Brexit – More Downside Than Up’ (2016) 11 (2) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 75, 75; Policy Department for Citizens’ Rights and Constitutional Affairs, ‘The Unified Patent.Court. After.Brexit’ (2020)<[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649575/IPOL_ATA\(2020\)649575_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649575/IPOL_ATA(2020)649575_EN.pdf)> Erişim Tarihi:11 Ağustos 2025.

tarih olan 10 Şubat 2017’de onaylamış olması sebebiyle 17 Şubat 2023’de Alman hükümetinin onayı ile Üniter Patent Mahkemesi’nin işlerliğine ilişkin son adım atılmıştır⁶⁸.

c. UPC’nin İşlerlik Kazanması Bakımından Bekleme Süresi ve Sistemden Çıkma İmkânı

17 Şubat 2023’de Alman hükümetinin onayı ile birlikte Üniter Patent Mahkemesi’nin işlerlik kazanmasına ilişkin son adım atılmış olsa da UPCA m. 89/1 hükmünde “*Bu Anlaşma, asgari sayıdaki ülke onaylarını tamamladıktan sonra, yürürlüğe girer; ancak bu tarihten sonra dördüncü ayın ilk günü geçerlilik kazanır.*” ifadesi anlaşmanın ancak öngörülmüş olan bekleme süresi ertesinde geçerlilik kazanacağına işaret etmektedir.

1 Haziran 2023 tarihi itibarıyla klasik Avrupa patentlerinin otomatik olarak Üniter Patent Mahkemesi’nin yetkisi altına girecek olması “*Sunrise period*” olarak da adlandırılan bu üç aylık bekleme süresinin öngörülmesini gerektirmiş, bu kapsamda üçüncü kişiler tarafından açılacak merkezi hükümsüzlük davası ile karşılaşmak istemeyen ve ulusal mahkemelerin yargılama yetkisi dahilinde varlıklarını sürdürmek isteyen Avrupa patenti sahiplerine “*opt-out*” işlemiyle bahse konu sistemden ayrılmaları imkânı sunularak kendilerine bir güvenlik süresi tanınmıştır⁶⁹. Buna göre Avrupa patenti sahiplerinin patentlerine ilişkin çıkacak bir uyuşmazlık konusunda Üniter Patent Mahkemesini seçmeleri bakımından zorlanması söz konusu olmamış ancak Üniter Patent Mahkemesince yargılamaya tabi kılılmaktan kaçınmak isteyen patent sahiplerinin bu üç aylık süre içerisinde UPC yargı yetkisinden olumlu bir şekilde vazgeçmeleri beklenmiştir.

Avrupa patenti sahiplerine sunulan ve 1 Mart 2023 ile 31 Mayıs 2023 tarihleri arasını kapsayan bu üç aylık müddet, hem mevcut patent sahiplerinin fikirlerinin değişebilmesi ihtimali hem de gelecek süreçteki patent sahiplerinin de bu imkândan faydalanabilmesi düşüncesiyle genişletilerek 1 Haziran 2023 tarihinden başlamak üzere 7 yıllık bir geçiş süresi öngörülmüştür. UPCA m. 83’de başlangıcı 1 Haziran 2023 olmak üzere Avrupa patenti sahiplerinin sistemden çıkabilmeleri bakımından kendilerine en az 7 yıllık bir geçiş dönemi tanınmış olup 5 yılın sonunda yapılacak bir değerlendirme sonucunda da bu geçiş döneminin bir kez daha 7 yıl süreyle uzatılabileceği ifade edilmiştir. Ancak UPCA m. 83/3’de sistemden çıkabilme imkânının en geç geçiş süresinin bitimden 30 gün önceye kadar gerçekleştirilebileceği ifade edilmiş olup buna göre henüz kendilerine Üniter Patent Mahkemesi dahilinde herhangi bir merkezi hükümsüzlük davası açılmamış olması şartıyla UPCA’ya taraf devletlerin Avrupa patenti sahipleri en az 1 Mayıs 2030 tarihine kadar, uzatma olması hâlinde ise en fazla 1 Mayıs 2037 tarihine kadar sistemden çıkma (*opt-out*) işlemi gerçekleştirebilecek, bu doğrultuda herhangi bir uyuşmazlık durumunda ulusal yargı mercilerinin yargılamalarına konu olabileceklerdir⁷⁰. Bu 7 yıllık geçiş sürecini bir önceki “*sunrise period*”dan ayıran husus, bu süre

68 Nora Kessler and Christoph Palzer, ‘Separated, United or a Bit of Both? Infringement and Validity at the Unified Patent Court’ (2024) 19 (10) Journal of Intellectual Property Law & Practice 779, 780; Nicolas Binctin ve Craig A. Nard, ‘Brexit and the Legal Legitimacy of the Unitary Patent Court’, (2024) 73 (3) GRUR International 191,193.

69 Freeman, Pheiffer, Leinauer, Gibson and Yobbi (n 45) 15.

70 Florence Hartmann-Vareilles, ‘The Unitary Patent System: What Is This Light at the End of the Tunnel?’ (2022) 23 (1) ERA Forum 143, 144; Duncan Matthews ve Paul Torremans, *European Patent Law: The Unified Patent Court and the European Patent Convention* (1. Bası De Gruyter 2023) 105.

dahilinde sistemden çıkma yönünde beyanda bulunmayan patent sahibinin her an bir üçüncü kişi tarafından merkezi hükümsüzlük talebiyle karşı karşıya kalabilmesidir.

Üniter etki kazanmış Avrupa patentleri bakımından ise klasik Avrupa patentlerine sunulan bu imkân bulunmamakta, bu kapsamda hâlihazırda üniter etki edinmiş patent sahiplerinin herhangi bir surette UPC'nin yargı yetkisinden çıkmaları mümkün olmamaktadır.

d. UPC'nin Yargı Yetkisinin Brüksel I Bis Tüzüğü ile İlişkisi

Üniter Patent Mahkemesi'nin yargı yetkisi sadece Birleşik Patent Mahkemesi Anlaşması (UPCA) düzenlemeleri ile sınırlı olarak değerlendirilmemeli, buna ek olarak mahkemenin milletlerarası yetki rejimi, Avrupa Birliği'nin 1215/2012 sayılı ve "Brüksel I Bis" yahut "Brüksel IA" olarak anılan Tüzüğü⁷¹ ile sistematik bir ilişki içerisinde olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bahse konu Tüzük, AB içerisinde hukuk ve ticaret davalarında hangi üye devlet mahkemesinin yetkili olacağını ve verilen kararların diğer üye devletlerde nasıl tanınacağını düzenleyen temel metin olma özelliği taşımaktadır⁷².

Tüzüğün geçmişi her ne kadar Üniter Patent Mahkemesi'nin kuruluşundan önceye götürülebilse de UPC'nin kuruluşuna ilişkin atılan adımlar ertesinde, 2014 yılında Brüksel I Bis Tüzüğü'nde birtakım değişiklikler yapıldığı görülmekte olup ilgili Tüzüğe 71a-71d maddeleri eklenmiştir⁷³. Bu düzenleme ile UPC'nin, Brüksel I Bis doğrultusunda katılımcı üye devletlerin ortak mahkemesi olarak kabul edileceği ve yetki ile kararların tanınması rejimi açısından üye devlet mahkemeleriyle eşdeğer biçimde değerlendirileceği düzenlenmiştir. Böylece UPC'nin yetkisi, davalının yerleşim yeri, haksız fiilin gerçekleştiği yer ve geçici hukuki koruma tedbirleri gibi uluslararası yetkiye ilişkin genel ilkelerle uyumlu hâle getirilmiştir.

Bu doğrultuda, UPC'nin yargı yetkisi tamamıyla otonom bir yapı özelliği göstermemekte; Avrupa Birliği milletlerarası usul hukukunun genel uluslararası yetki sistemi dahilinde konumlanmaktadır. Bu sebeple UPC kararlarının tanınması ve tenfizinin de Brüksel I Bis rejimi ile bağlantılı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

5. Üniter Patent Sisteminin Ülkesellik İlkesini Yumuşatma Misyonu

Üniter patent, hâlihazırda klasik Avrupa patenti ile başlayan katı ülkesellik ilkesinin yumuşatılması fikrinin hayata geçirilmesinde en son ve en somut aşamadır. Üniter patent korumasının kazanılması bakımından ülkeler nezdinde ayrı ayrı başvuru yapılması yahut bu ülkelerde geçerli kılma gibi bir

71 Regulation (EU) 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast), Tüzük metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32012R1215>> Erişim Tarihi: 17 Şubat 2026.

72 Küçükali (n 9) 143.

73 Regulation (EU) No 542/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 amending Regulation (EU) No 1215/2012 as regards the rules to be applied with respect to the Unified Patent Court and the Benelux Court of Justice, Tüzük metni için bkz. <<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/542/oj/eng>> Erişim Tarihi: 17 Şubat 2026.

işleme ihtiyacın duyulmaması ulusal patent korumasının kazanılmasında mevzubahis olan ülkesellik ilkesinin pratik bakımdan varlığını ortadan kaldırmaktadır.

Klasik Avrupa patentlerinde gündeme gelen her bir ülke nezdinde gerçekleştirilmesi gereken geçerli kılma (validasyon) işleminin ve buna bağlı olarak gerçekleştirilmesi beklenen çeviri işlemlerinin üniter patent imkânı ile birlikte ortadan kalkması patent sahiplerini zor durumda bırakan yüksek maliyet probleminin düşürülmesine hizmet etmekte, bu işlemler sebebiyle uğranılan zaman kayıplarının da en aza indirilmesi sağlanmaktadır.

Üniter patent ile birlikte, patente yönelik gerçekleştirilen itirazlar, patentlerin yenilenmesi gibi hususların artık tek bir merkez dahilinde EPO tarafından yürütülmesi ulusal patent tescillerinde yahut klasik Avrupa patentlerinde karşılaşılan her bir ülkenin prosedürleri hakkında bilgi sahibi olunması gerekliliğini de ortadan kaldırmaktadır.

Ülkesellik ilkesinin yumuşatılması ihtiyacının pratik düzlemde en fazla hissedildiği durum patent uyumsuzluklarının yargılama süreçlerine ilişkindir. Üniter sistem dahilinde varlık gösteren Üniter Patent Mahkemesi sayesinde patente ilişkin uyumsuzlukların ayrı ayrı ulusal mercilerde görülmesi gerekliliği ortadan kaldırılarak tek bir merkezi karar doğrultusunda patent davalarının görülebilmesi sağlanarak bu sayede Avrupa patent hukukunda bütünsel anlayışın benimsenmesi sağlanmıştır.

Bu bütünsel anlayış, gerek “*opt-out*” yapmamış klasik Avrupa patentlerinin gerekse üniter etkili Avrupa patentlerinin UPC yargılamasına konu olabilmesi sebebiyle esasen iki şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bunlardan ilki hâlihazırda ifade edilmiş olduğu üzere karar merciinin tek bir merkez etrafında kurgulanması yoluyla bütünsel anlayışın tesis edilmesi şeklinde ortaya çıkarken diğeri ise verilen kararın bütünsel bir etki doğurması konusuna ilişkindir. Karar merciinin tek bir merkez etrafında kurgulanması yoluyla bütünsel anlayışın tesis edilmesi gerek “*opt-out*” yapmamış klasik Avrupa patentleri bakımından gerekse üniter etki kazanmış Avrupa patentleri bakımından ortak olmakla birlikte verilen kararın bütünsel bir etki doğurması ancak üniter etki kazanmış Avrupa patentleri çerçevesinde gerçekleşebilmektedir. Zira konusu “*opt-out*” yapmamış klasik Avrupa patentleri olan uyumsuzluklar bakımından verilecek kararlar ancak valide olan ülkeler ile sınırlı olmaktadır. Her iki durum da ülkesellik ilkesinin uygulanmasının yumuşatılması anlamına gelecekse de özellikle bu hususun üniter etkili Avrupa patentleri bakımından daha da ağır bastığı söylenebilmektedir.

Üniter Patent Mahkemesi'nin ülkesellik ilkesi üzerindeki somut etkisini gösteren önemli bir örnek UPC'nin “*Seoul Viosys Co., Ltd. v. expert e-Commerce GmbH/ expert klein GmbH*”⁷⁴ kararıdır. Üniter etkiye sahip olmasa da herhangi bir “*opt-out*” talebi bulunmadığından UPC'nin incelemesine konu olan EP 3 926 698 numaralı patent, UPCA tarafından hükümsüz kılınmış; bu karar, ilgili patentin valide edildiği Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika, Avusturya, Lüksemburg ve İsveç bakımından eş zamanlı olarak geçerliliğini yitirmesi sonucunu doğurmuştur. İşbu karar, klasik

74 UPCA'nın 02.10.2025 tarihli ve EP 3 926 698 sayılı patente ilişkin kararı – Seoul Viosys Co., Ltd. v. expert e-Commerce GmbH/ expert klein GmbH için bkz. <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/decisions-and-orders?judgement_type=All&court_type=All&division_1=125&division_2=126&division_3=139&division_4=223&proceedings_lang=All&page=3> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

Avrupa patent sistemi dahilindeki yargılama usulü ile Üniter Patent Sistemi dahilinde yürütülen UPC yargılama sistemi arasındaki temel farkı açık biçimde gösterdiği gibi aynı zamanda UPC'nin klasik Avrupa patentleri üzerindeki etkisinin de üniter etkili Avrupa patentlerinden farklı olduğunu ortaya koymaktadır. EPC kapsamında, bir Avrupa patentinin hükümsüzlüğüne ilişkin iddia kural olarak her bir üye ülkede ayrı ayrı ileri sürülmekte ve bu yolla verilen kararlar sadece iddianın ileri sürüldüğü ilgili ülke sınırları bakımından sonuç doğurmaktadır. Buna karşılık UPC'nin 02.10.2025 tarihli kararında görüldüğü üzere, patentin hükümsüzlüğüne ilişkin tek bir yargılama sonucunda, patente ilişkin koruma validasyonun gerçekleştirildiği birden fazla devlet bakımından eş zamanlı olarak son bulmuştur. Bu husus, patentin geçerliliği konusunun artık her bir ülke nezdinde bağımsız olarak değerlendirmeye tabi tutulmadığı, bilakis merkezi bir yargı organı tarafınca verilen tek bir kararın sınır aşan etkisini göstermekte olup bu yolla ülkesellik ilkesinin klasik anlamda uygulanışının Üniter Patent Mahkemesi eliyle önemli ölçüde dönüştüğünü gözler önüne sermektedir. Buna ek olarak bu karar ile birlikte UPC'nin klasik Avrupa patentleri bakımından vereceği hükümsüzlük kararları, yalnızca patentin valide edildiği UPCA'ya taraf ülkeler ile sınırlı olabileceğini yani ülkesellik ilkesinin etkilerinin hâlâ hissedilebilir olduğunu göstermektedir. Buna göre işbu karar ışığında ülkesellik ilkesinin uygulanmasının yumuşamasının bir ölçüye kadar UPC ile gerçekleştiği ancak ülkesellik ilkesinin uygulanmasındaki tam anlamıyla dönüşümün üniter etki kazanma ile mümkün olabileceği yorumunu yapmak mümkündür. Zira o halde ortada demet patenti değil tek bir üniter patent bulunacağından UPC tarafından verilecek tek bir hükümsüzlük kararı UPCA'ya taraf olan tüm ülkeler bakımından topyekûn ortadan kalkması ile sonuçlanacaktır.

Yine UPC'nin 30.04.2024 tarihli "*10x Genomics, Inc./ Curio Bioscience, Inc.*"⁷⁵ kararı ülkesellik ilkesinin uygulanışının ihtiyati tedbir yönünden dönüşümü konusunda bir örnek olarak gösterilebilir nitelik taşımaktadır. Bu örnekte de yukarıda verilen örnekte olduğu gibi uyuşmazlık konusu patent üniter etki kazanmamış ancak herhangi bir "*opt-out*" talebi de sunulmadığından UPC'nin yargılamasına konu olmuştur.

Uyuşmazlık konusu olayda davacı *10x Genomics, Inc.*'in sahip olduğu EP 2 697 391 B1 numaralı patente ilişkin patent hakkının davalı *Curio Bioscience, Inc.* tarafından satılan ürünlerle ihlal edildiği iddia edilmiş olup davacı taraf bu ihlalin durdurulması konusunda tedbir talebinde bulunmuştur. UPC'nin Düsseldorf Yerel Dairesi, ilgili ürünlerin pazarlanması ve satışının *10x Genomics*'in pazar payı üzerinde ciddi etki oluşturabileceğini değerlendirerek tedbir kararını gerekli ve uygun bulmuş, *Curio Bioscience, Inc.*'in ihlal niteliği taşıyan faaliyetlerinin başvuranın ihtiyati tedbir talebinde istemiş olduğu üzere Almanya, Fransa ve İsveç'te durdurulmasına karar vermiştir. Görüldüğü üzere tek bir mahkeme kararı ile talep edilen ülkelerde tedbir işleminin gerçekleşmesi sağlanmıştır. Burada UPC'nin merkezi bir mahkeme olmasından kasıtlı "*opt-out*" yapmamış klasik Avrupa patentleri bakımından ülkesellik ilkesini giderek yumuşattığı gözlemlenmektedir.

75 UPC'nin 30.04.2024 tarihli ve EP 2 697 391 B1 sayılı patente ilişkin kararı – *10x Genomics, Inc./ Curio Bioscience, Inc.* için bkz. <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/decisions-and-orders?judgement_type=All&court_type=All&division_1=125&division_2=126&division_3=139&division_4=223&proceedings_lang=All&page=27> > Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

Hatta UPC'nin tedbir talepleri bakımından son zamanlarda vermiş olduğu kararlara bakıldığında “opt-out” yapmamış klasik Avrupa patentleri için giderek daha esnek bir yaklaşım sergilendiği, bu bağlamda oluşturmuş olduğu içtihatlarla üniter olmayan Avrupa patentleri bakımından ülkesellik ilkesine bağlılığı daha da uzaklaştırdığı görülmektedir. Bu tespit “opt-out” yapmamış klasik Avrupa patentlerine yönelik gerçekleştirilen ihlallerin tek bir yargı alanında kanıtlanmasının UPCA bölgesinin tamamında (valide edilen ülkelerle sınırlı olarak) tazminat elde etmek için yeterli olduğu kabulüne dayanmaktadır. Davacı tarafından tedbir talebinin belirli coğrafi alanlarla sınırlandırılmadığı durumlarda UPCA tek bir üye devlette ispatlanan ihlale dayanarak UPCA'ya üye tüm ülkelerde (valide edilen ülkelerle sınırlı olarak) tedbir uygulanması yönünde çeşitli kararlar vermiş olup bu kararların çoğalması sebebiyle bu yönde bir içtihat oluşmuştur. Burada pek tabiidir ki ortada üniter nitelikte değil de klasik bir Avrupa patenti bulunması sebebiyle tedbir talebinin UPCA'ya üye tüm devletlerde geçerli oluşu ancak klasik Avrupa patentinin valide edilmiş olduğu ülkelerle sınırlı olacaktır. Fakat burada önemli olan ve bizce ülkesellik ilkesinin uygulamadaki esnetilmesi anlamına gelen durum tedbir talebi için her bir ülke nezdinde ayrı ayrı ispat zorunluluğunun ortadan kalkmasıdır. Örneğin UPC'nin 15.11.2024 tarihli “*Meril Life Sciences Pvt Ltd./ Edwards Lifesciences Corporation*”⁷⁶ kararında Münih Yerel Dairesi, en az bir devlette ihlal yahut ihlal riski gösterildiği takdirde tüm UPCA'ya taraf ülkeler genelinde ihtiyati ve düzeltici tedbirlerin verilebileceğini teyit etmiştir. Yine benzer şekilde UPC'nin 22.11.2024 tarihli “*Plant-e Knowledge B.V.v Plant-e B.V/ Arkyne Technologies S.L.*”⁷⁷ kararında Lahey Yerel Dairesi, Hollanda'daki ihlale dayanarak patentin valide edildiği UPCA'ya taraf ülkelerin genelinde bir tedbir kararı vermiştir. Bu kapsamda Hollanda'ya ek olarak ayrıca herhangi bir ispat aranmaksızın Belçika, Lüksemburg, Almanya, Fransa ve İtalya'da patent kullanıma sunulmasını önleyici yönde tedbir uygulanmıştır.

UPC'nin yerel daireleri tarafından ortaya koyulan bu yönelim UPC'nin Temyiz Mahkemesi tarafından verilen birçok kararda⁷⁸ da tekrarlanmıştır. Ancak bu gibi kararların UPC tarafından sıklıkla tekrarlanıyor oluşu kimi yerel dairelerin bu kararların aksi yönünde tutum ortaya koymadıkları anlamına gelmemekte özellikle Mannheim⁷⁹ ve Paris⁸⁰ Yerel Daireleri vermiş oldukları tedbir kararlarını ihlalin gerçekleştiğinin kanıtlandığı yerlerle sınırlandırdıkları görülmektedir.

76 UPC'nin 15.11.2024 tarihli ve EP 3 646 825 sayılı patente ilişkin kararı – Meril Life Sciences Pvt Ltd. / Edwards Lifesciences Corporation için bkz. <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/decisions-and-orders?judgement_type=All&court_type=All&division_1=125&division_2=126&division_3=139&division_4=223&proceedings_lang=All&page=20> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

77 UPC'nin 22.11.2024 tarihli ve EP 2 137 782 sayılı patente ilişkin kararı – Plant-e Knowledge B.V.v Plant-e B.V / Arkyne Technologies S.L. için bkz. <https://www.unifiedpatentcourt.org/en/decisions-and-orders?judgement_type=All&court_type=All&division_1=125&division_2=126&division_3=139&division_4=223&proceedings_lang=All&page=20> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

78 UPC Temyiz Mahkemesi'nin 16.01.2025 tarihli ve EP 1 740 740 sayılı patente ilişkin kararı – Fives ECL/ REEL GmbH için bkz. <<https://www.unifiedpatentcourt.org/en/node/18126>> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026; UPC Temyiz Mahkemesi'nin 03.03.2025 tarihli ve EP 2 152 073 sayılı patente ilişkin kararı – Sumi Agro Limited v Sumi Agro Europe Limited/ Syngenta Limited için bkz. <<https://www.unifiedpatentcourt.org/en/node/69259>> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

79 UPC'nin Mannheim Yerel Dairesi tarafından verilen 03.03.2025 tarihli kararı için bkz. <<https://www.unifiedpatentcourt.org/en/node/70985>> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2026.

80 UPC'nin Paris Yerel Dairesi tarafından 24.04.2025 tarihli ve EP 3 404 726 sayılı patente ilişkin kararı – Seoul Viosys Co., Ltd/ Laser Components SAS için bkz. <<https://www.unifiedpatentcourt.org/en/node/113478>>

6. Üñiter Patent Sisteminin Avrupa Patenti Anlayışını Dönüştürücü Etkisi

UPCA vasıtasıyla Avrupa patenti sahiplerine bir esneklik ve uyumsuzluk çözüm konusunda yargılamanın gerçekleştirileceği mekanizmayı seçme imkânı sunulduğu söylenebilse de bu imkânın yalnızca geçiş süreci için öngörölmüş olması ve geçiş süreci ertesinde kazanılan UPCA'ya taraf devletlerin Avrupa patentlerinin doğrudan UPC yetki alanına girecek olması, gelecek süreçte Avrupa patenti başvurusu yapacak potansiyel patent sahiplerini sınırlandırma anlamı taşımaktadır. Zira her Avrupa patenti başvurusu, bir üniter patent başvurusuna dayanak gösterilmesi amacıyla gerçekleştirilmemekte ve bu kapsamda her Avrupa patentinin arkasında merkezi nitelikte bir üniter etkinin mevcudiyetinin sağlanması isteği de bulunmamaktadır. Bu kapsamda UPC, merkezi sistem dahilinde her ne kadar daha basit ve düşük maliyetli bir yargılama süreci öngörse de, tek bir dava sonucunda UPCA'ya taraf tüm ölkelerde patent haklarının ortadan kaldırılabilme tehlikesi bizce her patent sahibi bakımından alınabilecek uygun bir risk özelliği taşımamaktadır. Bizce Üniter Patent Mahkemeleri'nin yalnızca üniter etki talebinde bulunmuş patentlere ilişkin olarak görevlendirilmesi daha doğru olabilirdi. Ancak Avrupa patent hukukunun bütünsel yapısının bozulmaması gerekçesiyle klasik Avrupa patentleri de Üniter Patent Mahkemelerine konu edilmiş olup bu husus klasik Avrupa patentine yönelik bakış açısını değiştirme gücüne sahiptir.

Geçiş süreci ertesinde Avrupa patenti sahibinin isteğinden bağımsız olarak UPC'nin UPCA'ya taraf devletlerin Avrupa patenti üzerinde doğrudan yetkili olması UPCA'ya taraf devletler bakımından Avrupa patentinin niteliğinde büyük bir dönüşüme neden olacak olup Avrupa Patent Sistemi artık bağımsız bir nihai patent sistemi olmaktan ziyade tamamen üniter etki kazanmaya giden yolun ön basamağı vasfına bürünecektir. Zira Avrupa patenti ile üniter patent arasındaki temel fark Avrupa patentinin bir çeşit patentler demeti olması sebebiyle üye devletlerde ayrı ayrı ulusal patent etkisi doğurması ancak üniter patentin yalnız tek ve geniş bir koruma sahasına sahip olmasıdır. Bu farkın pratik bakımdan bir anlam ifade etmesi de patente ilişkin uyumsuzlukların giderilme süreçlerine ilişkindir. Geçiş sürecinin tamamlanması sonrasında Avrupa patentleri için de ulusal mahkemeler yerine doğrudan UPC'nin yetkili olacak olması her ölkede ayrı ayrı geçerlilik/yargılama mantığını fiilen ortadan kaldıracaktır. Her ne kadar Avrupa patenti ile üniter etkili patent arasında teorik boyutta kayıt ve koruma kapsamı bakımından fark devam edecek olsa da uygulamada iki sistemin de aynı mahkeme rejimine bağlanmış olması Avrupa patentinin üniter patentten ayrımının pratik anlamını büyük ölçüde azaltacaktır. Tüm bu sebeplerle üniter etki kazanma isteğinde olmayan bir buluş sahibinin geçiş süreci ertesinde Avrupa patenti başvurusunda bulunması pek bir anlam ifade etmeyecek hatta patent sahibine dezavantajlı bir durum oluşturacaktır. Buna göre Üniter Patent Sistemi bir yandan ölkesellik ilkesinin yumuşatılması amacına hizmet ederek potansiyel başvuru sahiplerinin artış göstermesini amaçlamakta diğer yandan UPC'nin klasik Avrupa patentini sınırlandırıcı etkisi sebebiyle potansiyel başvuru sahiplerinin Avrupa patenti başvurusu yapmaları isteğinin azalması tehlikesini içermektedir.

SONUÇ

Buluşların korunması ve bu vasıtayla yeni buluşların teşvik edilmesi amacına hizmet eden patent hukuku belirli birtakım ilkeler üzerine kurulmuş olmakla birlikte bu ilkelerin başında ülkesellik ilkesi gelmektedir. Söz konusu ülkesellik ilkesi, patent korumasının ulusal merciler tarafından tesis edilmesini ve yine ulusal mercilerin tasarrufuyla kaybedilmesini konu almaktadır. Son dönemlerde teknolojik gelişmeler vasıtasıyla ülkeler arası etkileşimin hızlanması piyasa dinamiklerinin değişmesine yol açmıştır. Bu yolla çeşitli coğrafi alanlarda etkinlik gösterme imkânı elde eden buluş sahiplerinin, buluşlarının koruma kapsamını genişletmek ihtiyacı da giderek artmıştır. Ancak ülkesellik ilkesi gereğince patent korumasının ülkesel bazlı kazanılıyor ve kaybediliyor oluşu bu ihtiyacın karşılanması konusunda buluş sahiplerine birtakım zorluklar çıkarmış olup buluş sahiplerini, koruma istedikleri her bir ülkede ulusal patent başvurusu yapmaları yönünde zorlamıştır. Bu durum da kişilerin yüksek maliyetler, zaman kayıpları ve birtakım hukuki karmaşıklıklarla karşılaşmasına yol açmıştır. Bahse konu zorlukların aşılması maksadıyla yeni bir uygulama olan Avrupa Patent Sistemi oluşturulmuştur. Oluşturulan Avrupa Patent Sistemi, başvuru sahiplerinin başvuru işlemlerini kolaylaştırırsa da Avrupa patentlerinin “patentler demeti” niteliği taşıması sebebiyle ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu zorlukların aşılması konusunda yeterli faydayı sağlayamamıştır. Zira koruma istenen her bir ülkede geçerli kılma ve çeviri işlemlerinin yapılması gerekliliği devam etmiş, bu yolla kazanılan patentlere ilişkin uyumsuzlukların da yine ulusal merci tasarrufuna konu olması Avrupa patentinin pratik düzlemde ulusal patentlerden çok da farklı olmadığını ortaya koymuştur.

Avrupa patenti ile başlayan ülkesellik ilkesini yumuşatmaya yönelik çalışmalar doğrultusunda Avrupa Patent Sisteminin eksiklerini gidermeye yönelik bir reform niteliği taşıyan yeni bir sistem olan Üniter Patent Sistemi oluşturulmuştur. Bahse konu bu sistem sayesinde yalnız tek bir başvuru ile AB'ye üye pek çok devlette geçerli olan tek ve bölünemez bir patent hakkının kazanılması mümkün hâle getirilmiş, kazanılan bu patent hakkına ilişkin uyumsuzlukların da yine tek bir işlem dahilinde merkezi bir Üniter Patent Mahkemesi eliyle çözüme kavuşturulması gündeme gelmiştir. Bu sayede her bir ülkenin yerel ofislerince gerçekleştirilecek işlemlerin yaratacağı mali ve zamansal yükün hafifletilmesi, hem de uyumsuzluklara ilişkin farklı ülkelerde verilebilecek çelişkili kararların önüne geçilmesi sağlanmıştır. Bu hedefin gerçekleştirilmesi Avrupa patent hukukunda bütünsel anlayışın da sağlanmasına hizmet etmektedir. Ancak Üniter Patent Sistemi, yalnızca gelişmiş işbirliği mekanizmasına katılan ve UPCA'yı onaylayan ülkelerde uygulanabilir olup Avrupa Birliği'nin tamamında dahi uygulanmadığı göz önüne alındığında amaçlanan bütünsel anlayışın tam anlamıyla gerçekleştirildiği söylenememektedir. Buna ek olarak bütünselliğin sağlanması maksadıyla UPCA'nın klasik Avrupa patentlerini de kapsayacak şekilde organize edilmiş olması potansiyel başvuru sahiplerinin Avrupa patentlerine olan bakışlarını değiştirme gücüne sahip olup bu husus amaçlanan bütünselliğin pratik bakımdan bir anlam ifade etmesinin önüne geçmekte zira bu yolla Avrupa patent başvurularının azalması tehlikesi doğurmaktadır.

Dünyanın son yüzyılda geçirdiği değişim ve buna bağlı olarak piyasaların çeşitlenmesi ülkesellik ilkesinin yaratmış olduğu zorluğun aşılmasını gerekli kılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda patent hukukuna kazandırılan Üniter Patent Sistemi piyasa ihtiyaçlarının karşılanması bakımından

oldukça önemli bir adım özelliği taşımaktadır. Üniter Patent Sistemi'nin yalnız "gelişmiş iş birliğine" katılmış AB'ye üye ülkeler bakımından öngörülmesi bu sistemin görece kapsamının dar bir yapısının bulunduğunu göstermektedir. Ancak zaman içerisinde bahse konu sistemin kullanımının yaygınlaşması benzer hatta daha geniş bir koruma sahası öngören yeni sistemlerin oluşturulmasını motive etmesi muhtemeldir. Bu sebepler ışığında makale konusu Üniter Patent Sistemi'nin eleştiriyeye açık olan pek çok noktayı bünyesinde barındırıyor olması yanında patent hukuku boyutunda ortaya koyulan çok önemli bir çalışma olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Bu makale dahilinde gerçekleştirilen incelemeden de anlaşılmaktadır ki, Üniter Patent Sistemi ülkesellik ilkesini tümüyle etkisiz kılma amacıyla oluşturulan bir sistem özelliği taşımamaktadır. Bununla birlikte Üniter Patent Sistemi, patentin coğrafi bakımdan geçerliliği, yargısal denetimi ve hukuki neticeleri açısından ülkesellik ilkesinin klasik ulusal temelli işleyişini önemli ölçüde değiştirmektedir. Bu özelliği ile üniter patent sisteminin, patent hukukunda ülkesellik ilkesinin mutlak niteliğini ve ilkenin yapısal bağlamını tahrip etmeden daha işlevsel bir kullanıma soktuğu söylenebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ayiter N, *İhtira Hukuku* (1. Bası Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1968).
- Bozkurt T, '6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'na Göre Patentte Zorunlu Lisans' (2023) 29 (2) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 1417-1489.
- Bozkurt Yüksel AE, *Patent Uyuşmazlıklarının Çözüm Yolları* (1. Bası, Yetkin Yayıncılık 2009).
- Bülbül Y ve Özbay RD, 'Sanayi Devrimi'nin Tartışmalı Bir Kurumu Olarak Patent ve Osmanlı'da İhtira Beratı Kanunu', (2010) 28 (1) Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 37-55.
- Suluk C, Karasu R ve Nal T, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (8. Bası Seçkin Yayıncılık 2024).
- Callens P and Granata S, *Introduction to the Unitary Patent and the Unified Patent Court : The (Draft) Rules of Procedure of the Unified Patent Court* (1. Bası Kluwer Law International 2013).
- Cook T, 'Territoriality and Jurisdiction in EU IP Law', (2014) 19 (1) Journal of Intellectual Property Rights 293-297.
- Cremers K, Ernicke M, Gaessler F, Harhoff D, Helmers C, McDonagh L, Schliessler P and van Zeebroeck N, 'Patent litigation in Europe' (2017) 44 (1) European Journal of Law and Economics 1-44.
- Çolak U, *Türk Patent Hukuku* (1. Bası Adalet Yayınevi 2022).
- Dinler E ve Çalışkan Z, 'Mülkiyetin Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir Deneme' (2019) (77) Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi 421-452.
- Drahos P, 'The Universality of Intellectual Property Rights: Origins and Development' (1998) 1 (1) Queen Mary Intellectual Property Research Institute 1-36.
- England P, *A Practitioner's Guide To European Patent Law* (1. Bası Hart Publishing 2019).
- Erdoğan E, '6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu Çerçevesinde Patent Hakları Açısından Öngörülen İhtiyati Tedbirlere İlişkin Bazı Düşünceler' (2017) 3(1) Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi 47-65.
- Ergün B, *Zorunlu Standart Patent (Sep) Bağlamında Hakim Durumun Kötüye Kullanılması* (1. Bası Seçkin Yayıncılık 2020).

- Freeman AB, Pfeiffer RP, Leinauer M, Gibson M and Yobbi D, 'It's Official: The European Unitary Patent and the Unified Patent Court Have Arrived' (2014) 36 (1) *Intellectual Property & Technology Law Journal* 15-17.
- Güneş İ, *Smal Mülkiyet Kanunu Işığında Uygulamalı Patent Ve Faydalı Model Hukuku* (4. Bası, Seçkin Yayıncılık 2021).
- Güneş İ, *Smal Mülkiyet Kanunu Işığında Uygulamalı Patent Ve Faydalı Model Hukuku* (5. Bası, Seçkin Yayıncılık 2025).
- Güneş İ, 'Avrupa Üniter Patent Mahkemesi ve 'Tr' Geçerliliği Olan Avrupa Patentlerinin Durumu' (2023) 18 (200) *Terazi Hukuk Dergisi* 114-116.
- Hall BH, 'Patents and Patent Policy' (2007) 23 (4) *Oxford Review of Economic Policy* 568-587.
- Harhoff D, Hoisl K, Reichl B and Potterie BVP, 'Patent Validation at the Country Level—The Role of Fees and Translation Costs' (2009) 38 (1) *Research Policy* 1423-1437.
- Hartmann-Vareilles F, 'The Unitary Patent System: What Is This Light at the End of the Tunnel?' (2022) 23 (1) *ERA Forum* 143-147.
- Ilgaz D, 'Avrupa Patent Sistemi İçinde Avrupa Topluluk Patentinin Yaratılması' (2001) 4 (16) *Öneri Dergisi* 159,165.
- Karaaslan P, 'Buluşlara İlişkin Bir Fikri Mülkiyet Stratejisi Olarak "Stratejik Yayım (Defensive Publishing)"' (2020) 10 (2) *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 698-729.
- Karaaslan P, 'Patent Hakkı ile İlgili İddialar İçeren Reklamların Yasal Çerçevesi' (2025) 7 (1) *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3-42.
- Karet I, 'Brexit – More Downside Than Up' (2016) 11 (2) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 75-75.
- Kaya A, 'Türk Hukukunda Patentten Doğan Haklar' (1997) LV (4) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 173-200.
- Kessler N and Palzer C, 'Separated, United or a Bit of Both? Infringement and Validity at the Unified Patent Court' (2024) 19 (10) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 779-783.
- Küçükali C, *Patent Hukuku ve Birleşik Patent Mahkemesi Avrupa ve Türk Patent Sistemlerinde Birleşik Patent Mahkemesinin Rolü* (1. Bası Seçkin Yayıncılık 2025).
- Malaga M and Wilińska-Zelek A, 'Enhanced Cooperation and Free Movement. Territorial Aspects of 'Harmonisation' (2017) 7 (1) *Adam Mickiewicz University Law Review* 249-267.
- Malaga M, 'The European Patent with Unitary Effect: Incentive to Dominate? A Look From the EU Competition Law Viewpoint' (2014) 45 (6) *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 621 – 647.
- Matthews D ve Torremans P, *European Patent Law: The Unified Patent Court and the European Patent Convention* (1. Bası De Gruyter 2023).
- Mazzoleni R and Nelson RR, 'The Benefits and Costs of Strong Patent Protection: A Contribution to the Current Debate' (1998) (27) *Elsevier Research Policy* 273-284.
- Merges RP and Duffy JF, *Patent Law and Policy: Cases and Materials* (4. Bası, Carolina Academic Press 2007).
- Meydancı B, 'Üniter Patent Mahkemesinin Sözleşme Dışı Devletler Bakımından Milletlerarası Yetkisi' (2025) 15 (2) *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2233-2266.
- Meydancı B, 'Üniter Patent ve Üniter Patent Mahkemesi' (2025) 11 (1) *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* 173-193.
- Müller-Stoy T and Paschold F, 'European Patent With Unitary Effect as a Property Right' (2014) 9 (10) *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 848-860.

- Nard CA and Morriss AP, 'Constitutionalizing Patents: From Venice to Philadelphia', (2006) 2 (2) Case Western Reserve Review of Law and Economics 223-321.
- Nicolas B ve Craig A. N, 'Brexit and the Legal Legitimacy of the Unitary Patent Court', (2024) 73 (3) GRUR International 191-197.
- Ortan AN, *Avrupa Patent Sistemi C-II*, (1. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitü Yayınları 1991).
- Özer F, *Sınai Mülkiyet Kanunu Neler Getirdi?* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık 2017).
- Pila J and Torremans P, *European Intellectual Property Law* (3. Bası, Oxford University Press 2019).
- Sarı O, 'Türkpapatent Kurumu Nezdinde Patent Edinme Sürecinin Hukuki Değerlendirmesi', (2019) 32 (144) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 299-354.
- Soyak A, 'Fikrî ve Sınai Mülkiyet Hakları: Tanımı, Tarihsel Gelişimi ve Göü'ler Açısından Önemi', (2005) 1 (1) Legal Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi 11-30.
- Suluk, C *Çalışan Buluşları* (2. Bası, Seçkin Yayıncılık 2020).
- Şehirali Çelik FH, 'İngiliz ve Alman Patent Uygulamaları Örneğinde Avrupa Patentlerinin Koruma Kapsamının Belirlenmesi' (2008) 24 (3) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 267-306.
- Şehirali Çelik FH, 'Patent Sisteminin İşlevleri ve Bu İşlevlerin Etkinliğini Sağlayan Yasal Düzenlemeler' (2006) 23 (3) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 103-154.
- Tatar DB, *Mülkiyet ve Fikrî Mülkiyetin Felsefi Temelleri* (1. Bası, Astana Yayınları 2014).
- Tekinalp Ü, *Fikrî Mülkiyet Hukuku* (4. Bası, Arıkan Yayınevi 2005).
- Tekinalp Ü, *Fikrî Mülkiyet Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2012).
- Tilmann W, 'Brexit and the Legal Legitimacy of the Unitary Patent Court' – A Response' (2024) 73 (8) GRUR International 769-771.
- Topcu D, *Patent Lisans Sözleşmeleri* (1. Bası, Seçkin Yayıncılık 2016).
- Upreti PN, 'The Role of National and International Intellectual Property Law and Policy in Reconceptualising the Definition of Investment' (2021) 52 (1) International Review of Intellectual Property and Competition Law 103-136.
- Yılmazsoy E, 'Fikrî Mülkiyete İlişkin Haklara Uygulanacak Hukuk' (2022) 17 (185) Terazi Hukuk Dergisi 108-115